

Vapaa Ajattelijan

2/2024

NAISTEN TAISTELU IRANISSA JATKUU
TAIKAUSKO ASEENA LOGIIKKA VASTAAN
ARVIOINNISSA RIPPIKOULUKYSELY

11

Sekularismille tukea EU-vaalipaneelissa.

18

Kansainvälinen rationalistikonferenssi pidettiin huhtikuussa Helsingissä, Tallinnassa ja laivala. Puhumassa Sanal Edamaruku (oik.).

22

Uskontokuntiin sitoutumattomia hautausmaita on ympäri Suomea.

KANSIKUVA
Vapaa Ajattelijaja toivottaa lukijoilleen hyvää kesää ja kireitä siimoja!
Kuva: Yki Räikkälä

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

4 Mielensäpahoittaja
Jori Mäntysalo

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

5 Eroakirkosta-palvelun jatkosta
Jori Mäntysalo

6 Humanistisia seremoniapalveluita kehittämässä
Esa Ylikoski

9 Katsomusainetyöryhmä jatkaa syksyyn
Esa Ylikoski

10 Naisten taistelu Iranissa jatkuu
Binar Mustafa

LIITTO TOIMII

11 Sekularismille tukea EU-vaalipaneelissa
Esa Ylikoski

11 Liiton kunniapuheenjohtaja Timo I. Vasama 1936-2023
Yki Räikkälä

12 Pohjoismaiset humanistiyhdistykset Islannissa
Tanja Laine

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

14 Rippikoulukyselyn tulosten arviointia
Esa Ylikoski

15 Nuorisobarometrasta 2023
Esa Ylikoski

16 Taikausko aseena logiikkaa vastaan
Salar David

18 Rationalistit risteilyllä
Risto K. Järvinen

HAASTATTELU

19 "Rationalismi voi poistaa maailmasta vihan ja jakautumisen"
Risto K. Järvinen

PALSTA

21 Ateismin tyhjyydestä
Venla Parantaja

LIITTO TOIMII

22 Uskontokuntiin sitoutumattomia hautausmaita on ympäri Suomea
Risto Puumalainen ja Ritva Ahonen

24 Keski-Suomessa juhlittiin kuusikymppisiä
Päivi Kovanen

HAASTATTELU

26 Uskonnon ja politiikan epäpyhä liitto
Riku Bähr

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

28 Kirkon sukupuolielämän kirjelaatikko
Yki Räikkälä

ARVOSTELU

32 Arvokkaita pohdintoja moraalien harmaalla alueella liikkumisesta
Eero Suorsa

KESKUSTELUA

34 Uskonnottomat vapauttaneet itsensä kirkon hierarkiasta
Kari Ranta

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

35 Yhdenvertaisuuden rikkominen maksoi 2500 euroa
Jori Mäntysalo

PALSTAT

36 Jumalharhat: Mikseivät juutalaiset kääntyneet kristityiksi?
Robert Brotherus

37 Pääsihteerin palsta: Antakaa lasten tulla tolkkulliseksi
Timo Karjalainen

38 Sananen toimitussihteeriltä: Enbuske hoidettu – Risto K. jäljellä?
Risto K. Järvinen

KOHTELIAISUUDEN JA ASIALLISTUUDEN PUOLESTA

TANJA LAINE

Olin Tampereella katsomassa *Perjantai-Dokkaria G* Livelabin klubilla. Dokkari kertoi **Liljasta**, joka pelkää

helvettiä ja rakastaa Jeesusta. Jakson nimi on *Lilja ei halua helvettiin*.

Olihan aihe niin mielenkiintoinen, että hetkessä olin varannut junaliput, tämä on nähtävä. Ohjelmassa oli myös **Tuomas Enbuske**, aiemmin kai profiloitunut enemmän tai vähemmän tunnetuksi ateistiksi ja sittemmin kääntynyt uskoon.

Lilja oli kasvanut uskonnollisuuden ympäröimänä ja lapsen tavoin käsittänyt asioita tavallaan. Lilja oli ajatellut, että ellei suorita tietynlaisia rituaaleja tietyllä tavalla, voi helvetti kutsua.

Opettaja oli opettanut Liljalle, että mikäli tekee syntiä, antaa saatanaalle tilaa. Luokkakaverit olivat kertoneet kohtaamisistaan enkeleiden kanssa, joita Lilja ei ollut kokenut. Tämähän oli vienyt pienen tytön yöunet, helvetin pelko ja riittämättömyyden tunne.

Tämä on yksi puoli vahvasta uskonnollisesta kasvatuksesta ja opetuksesta, riippuen toki, miten kuka uskoo tai mi-

hin. Helvetin pelko, synnin pelko, kadotus. Voin vain kuvitella ahdistuksen määrää, jos joku todella ajattelee, pelkää joutuvansa helvettiin, ikuisen kiirastukseen tehtyään jotain syntistä?

Itselleni mielenkiintoisin osuus alkoi ohjelman loppupuolella. Lilja ja Tuomas esittivät toiveen uskonnottomille, että olkaa suvaitsevampia uskovaisia kohtaan. Tuomas kertoo kansalaisten tuoneen ilmi hänelle, etteivät he kehtaa kertoa olevansa uskovaisia, koska heitä voitaisiin pitää hölmöinä. Lilja taas kertoi, että uskonnolliset kokevat syrjintää ja heitä oudoksutaan.

Suomalaisista yhä yli puolet kuitenkin kuuluu vielä kirkkoon, eli tilastollisesti uskonnottomat ja muihin uskontokuntiin kuuluvat ovat vielä vähemmistöä. Vai onko nyt tapahtunut niin, että vakaumuksesta riippumatta ei löydy ymmärrystä tai kunnioitusta muun vakaumuksen edustajia kohtaan?

Itse uskonnottomana olen kokenut ja ajattelen asiaa toisin päin. Äitini ei tohtinut esittää minua elämäntutkimustiedon eli ET:n tunneille. Tuskin opetus olisi toteutunutkaan, olisin varmaan ollut ainoa koulustani. Syynä tähän, että äitini halusi suojella minua ja pohti ET-tunneille siirtymisen altistavan ehkä kiusaamiselle.

Myöhemmin aikuisiällä, jos uskonnottomuuteni tuli esille jossain asiayhteydessä, suurin osa ei siihen kiinnittänyt mitään huomioita, mutta melko useat kuitenkin osoittivat välitöntä paheksuntaa. Äskes olin mukava hyvä ihminen, ja nyt uskonnottomuuteni esille tullessa en ollutkaan.

Muutama mieleen painunut kokemus sattui, kun olin töissä myyjänä. Asiakas kutsui minut johonkin ilta-aikaiseen uskonnolliseen tapahtumaan ja kun ei lopettanut pyytelyä, kerroin olevani ateisti. Siitähän riemu repesi. Hän kädet ylhäällä huusi, miten olen saatanan tytär. Melkoista.

Eräs asiakas oli työtovereilleni eri työpaikassa todennut minun olevan epäkelvo, kun uskonnottomuuteni oli

tullut esille. Ymmärrän toki, ettei tämä ole uskonnollisille tyyppillistä, kuten ei uskonnottomillekaan ole sen enempää uskonnollisiin kohdistuva epäasiallisen käytös.

Hyvä paha ateisti?

Myönnän, että tietyissä tilanteissa nuorempana välttelin uskonnottomuuden esille tulemistä, vaikka ikinä asiaa en ole salannut. Ajan kanssa ikä ja kokemus on rohkaissut olemaan avoin asiasa ja edistämään yhdenvertaisuutta uskonnottomien näkökulmasta.

Tässä sitä ollaan, 2014 liityin Vapaa-ajattelijain jäseneksi ja nyt kirjoitan liiton varapuheenjohtajana. Eli aika-moinen harppaus siitä, että uskonnottomuuteni en tohtinut tuoda esille ja nyt olen tässä upeassa liitossa mukana edistämässä asioita. Vau ja kiitos.

Suomi maallistuu ja sekulaarinen tapakulttuuri tulee tutummaksi, enkä usko, että uskonnottomuutta hämmästellään enää yhtä lailla kuin vaikka 90-luvulla. On varmaan myös alueellisia eroja.

Joten terveiseni Liljalle, Tuomakselle ja eri vakaumuksen omaaville on, että suhtautukaa tekin empaattisesti ja hyväksyvästi. Ammatista tai vakaumuksesta riippumatta joka joukkioista löytyy epäkohteliaita ja asiattomia ihmisiä. Kohteliaisuus ei maksa mitään ja hyvistä käytöstavoista on hyvä ajoin meitä kaikkia yhteisesti muistuttaa.

Viestini arvoisille vapaa-ajattelijaille on tällä kertaa: Te, jotka koette tai olette kokeneet väheksymistä, paheksuntaa tai muuta asiatonta uskonnottomuuden vuoksi, niin älkää antako sen määrittellä teitä. Järjestäkää nimiäisiä, vaikka joku sukulainen paheksuu, viettäkää sellaisia juhlia kuin haluatte, juuri teidän näköisianne.

Jatketaan synnitöntä elämää.

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton varapuheenjohtaja.

MIELENSÄPAHOITTAJA

JORI MÄNTYSALO

Nimitys vapaa-ajattelijaksi ei kerro, mistä on kyse, ja liiton nimen muuttamista on esitetty usein. Yleisin ehdotus taitaa olla *Uskonottomien liitto*, toiset taas haluavat meidän kutsuvan itseämme *humanisteiksi* tai *ateisteiksi*. Itselläni ei ole tähän selvää kantaa puoleen eikä toiseen. Nimihän on jo kerran vaihdettu, aikanaan olimme siviilirekisteriyhdistyksiä.

Jokin aika sitten yllättävässä yhteydessä käännyn taas hiukan nykyisen nimen kannalle: katsoin *Mielensäpahoittaja*-elokuvan.

Mielensäpahoittaja on parodia entiseen jämhätäneestä miehestä, jolle vanha on hyvää ja uusi ei. Aamulla kuuluu juoda kahvia eikä mate-teeä, nainen kuuluu keittiöön eikä auton rattiin. Illalla kuuluu katsoa televisiosta puoli yhdeksän uutiset. Huumeitakin kutsutaan mainiossa elokuvassa lättähattujen huimausaineiksi.

Elokuvan eräs yksityiskohta tuntui virheeltä: Mielensäpahoittaja ei kuulu kirkkoon. Sehän ei sovi kuvaan lainkaan. Parodiassa 50-luvun asenteista olisi pitänyt ehdottomasti kuulua kirkkoon ja kastattaa lapset, toki ilman että uskosta puhutaan tai jumalanpalveluksissa käydään. Todellisuudessa 80 täyttäneistä suomalaisista

kirkon jäseniä on enemmän kuin neljä viidestä.

Vanhaan jämhätäminen on kuitenkin aina suhteellista. Joku jää 1950-luvulle, toisen ajattelu on 1980-luvulta. Vuonna 2080 tullaan valittamaan, miten jonkun ajatukset ovat niin 2020-lukulaisia. Mielensäpahoittaja ei käyttänyt kännykkää, mutta toki ”tavallista” lankapuhelinta, sitä mistä tuli tavallista vasta sotien jälkeen. Uutiset piti katsoa televisiosta, vaikka radio oli ennen sitä.

Tunnettu vapaa-ajattelijaksi, myös liittomme puheenjohtajana toiminut **Väinö Voipio** määritteli vuonna 1963 näin:

”Vapaa-ajattelijaksi on henkilö, joka luodessaan elämäkatsomustaan pyrkii pysyvästi tarkistamaan ajattelunsa perusteita antamatta auktoriteettiuskon sanella käsityksiään, pitämyksiään ja ohjeitaan. Hän pyrkii vapautumaan ennakkoluuloista, jotka kahlehtivat henkeämme ja pitävät silmämme sokeina. Historiallisesti ottaen on vapaa-ajattelijain tehtävänä ollut ja on yhä edelleen erityisesti uskontojen kriittinen tarkastelu, ihmisten uskontosidonnaisuudesta vapauttaminen ja täyden uskonnon- ja ajatuksenvapauden vaatiminen.”

Ei meillä ole kantaa kannabiksen vapauttamiseen, mutta vapaa-ajattelun periaatetta sopii noudattaa myös kun pohtii ”huimausaineita”. Nato-jäsenyyden kannatuksen huima nousu kertoo pari vuotta sitten monen ajattelleen vapaasti puolustuspolitiikasta, samoin tietysti toiseen suuntaan reservistä eroamisen lisääntyminen.

Vapaa-ajattelijaksi on ainakin meitä itseämme haastava sana. Jumalia ei ole, tietenkään ei ole. Mutta ajattelenko vapaasti vai olenko kiinni vanhempien, koulun ja koko yhteiskunnan syöttämissä ajatuksissa? Kuinka vapaasti ihminen edes voi ajatella? Kääntäen, en kai kuvittele koronaa huijaukseksi tai Butšan joukkomurhaa Ukrainan lavastukseksi vain siksi, että väite on vastoin niisanotun valtamedian kertomaa?

Elokuvassa mielensäpahoittaja lopulta huomasi miten esimerkiksi uutisia voi katsoa myös tietokoneen ruudulta. Hän vapaa-ajatteli, näki mikä on oikeasti olennaista ja mikä vanhaan takertumista.

Olkoon nimityksemme mikä tahansa, toivottasti jatkamme vapaa-ajattelijoina muunkin kuin uskontojen suhteen.

EROAKIRKOSTA-PALVELUN JATKOSTA

JORI MÄNTYSALO

Vuonna 2003 perustettu eroakirkosta-palvelu muuttui olennaisesti jo pari vuotta avaamisestaan: paperikirjeistä siirryttiin sähköiseen eroamiseen. Nyt on tapahtunut toinen muutos: eroajat ohjataan pääosin Digi- ja väestötietoviraston sivulle, jossa voi erota uskontokunnasta.

Liki 20 vuotta käytössä ollut systeemi oli käytännössä sähköpostin lähetysohjelma: eroajan kertoman kotikunnan perusteella viesti ohjattiin oikeaan paikkaan, esimerkiksi Iisalmen asuvan ero Kuopion maistraattiin. Maistraateille tuli oma sähköinen erolomake pari vuotta meidän lomakkeemme jälkeen. Se oli monimutkainen ja hankala käyttää.

Sittemmin maistraattien tilalle tuli Digi- ja väestötietovirasto (DVV), ja se teki helppokäyttöisen lomakkeen kirkosta eroamiseen. Sen käyttö edellyttää tunnistautumista esimerkiksi verkkopankkitunnuksilla, mutta tämä on lähes kaikille nykyään arkipäiväistä veroilmoituksen, vakuutusasioiden hoitamisen ym. vuoksi. Omaan palveluumme lisättiin linkki, joka ohjasi DVV:n sivulle. Linkkiin tehtiin laskuri, josta näkee kuinka moni sitä käyttää.

Myöhemmin tämä linkki on nostettu näkyvämmälle paikalle palvelus-

samme. Ainakin 95 % aikuisista eroaa suoraan DVV:n lomakkeella, eikä käytä eroakirkosta-lomaketta. Menetimme tilastot, koska linkin klikkaajista emme tiedä ikää tai sukupuolta. Toisaalta työ määrä väheni. Ajatuksena on jatkossa poistaa kokonaan oma erolomake.

Alaikäiset ovat eri asia. Vielä heidän eronsa hoituu paperikirjeellä, ja palvelumme luo valmiin kaavakkeen tietojen perusteella. Käytännössä ongelmana on, ettei monellakaan enää ole tulostinta. DVV suunnittelee sähköistä lomaketta tätä varten, mutta sen aikataulusta ei ole vielä tietoa.

Tulevaisuudessa palvelumme jää olemaan sivuna, joka tarjoaa perustietoa eroamisesta, kirkollisverolaskurin ja linkin DVV:n sivuun. DVV-linkin klikkauskäytöstä näemme, jos tapahtuu jotain, mikä saa poikkeuksellisen monen eroamaan: esimerkiksi helmikuussa MOT-ohjelman kertoessa kirkon rahoista syntyi pieni eropiikki, ja maaliskuussa piispojen ehdottaessa samaa sukupuolta olevien vihkimisen sallimista eroavyyri oli melkoinen.

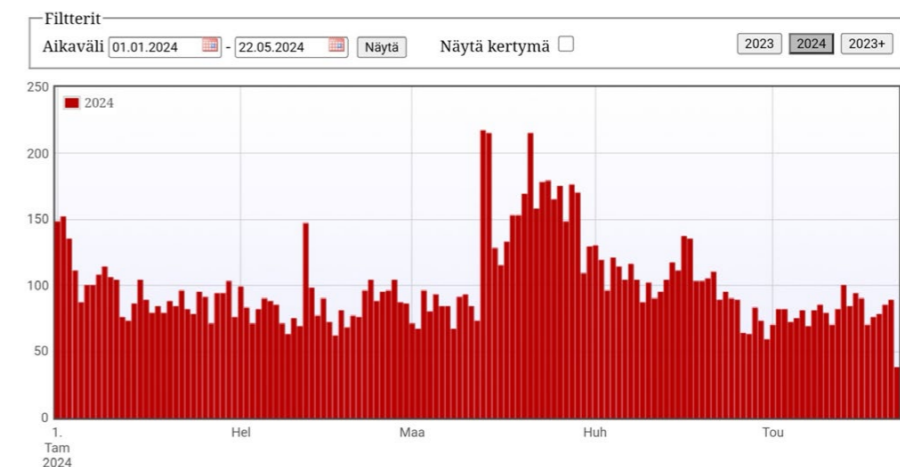
Menetimme siis tilastot ja mahdollisuuden tiedottaa siitä, eroavatko miehet ja naiset saman verran tai vaikuttaako **Päivi Räsäsen** esiintyminen enemmän Turussa vai Tampereella. Toisaalta jo vuosia sitten tiedotteiden tulos heikkeni selvästi: media julkaisi niitä vähemmän, ja jos julkaisikin, ei eropiikkejä syntynyt. Ristiriitaisesti kuitenkin tasainen eroavirta samaan aikaan kasvoi.

Lopuksi muistutan kasteiden rajusta vähentymisestä viime vuosina. Vaikka erolaskuria on ollut hauska seurata, ei kirkon alasajo lopulta tapahdu eroamisten vuoksi, vaan koska vauvoja ei alkuunkaan liitetä jäseniksi.

VUODEN 2023 LUKEMAT

Viime vuonna luterilaisesta kirkosta erosi reilut 55 000 jäsentä. Se näyttää olevan nykyisen perustaso, josta vuosi 2022 poikkosi jonkin verran ylöspäin. Mitään kovin yllättävää ei tilastoissa ollut: naisia oli vähän miehiä enemmän, mutta niin oli myös 2022, ja tuttuun tapaan vanhemmat ikäluokat eroavat vähemmän.

Eroakirkosta-palvelun kautta tästä joukosta erosi vielä yli 12 000, käytännössä alkuvuodesta jolloin DVV-linkki ei ollut erityisen näkyvä. Arvio osoittautui oikeaksi: palvelun muutos ei vähentänyt eroamista.

DVV-linkin päivittäiset klikkauskäytöt. Luvut kertovat kultakin päivältä eri IP-osoitteesta Digi- ja väestötietoviraston sivulle vievän linkin seuraamisesta. Luku kuvaa kohtuullisen hyvin päivittäistä eromäärää.

HUMANISTISIA SEREMONIAPALVELUJA KEHITTÄMÄSSÄ

TEKSTI JA KUVAT:
ESA YLIKOSKI

Pro-Seremoniain 25-vuotista toimintaa juhlistettiin Helsingin keskustakirjasto Oodissa pidetyllä juhlatilaisuudella huhtikuussa. Paikalla oli puhujia, palvelun asiakkaita ja sidosryhmien edustajia.

Onnistuneen tilaisuuden juontajat **Marja Vinni** ja **Jukka Paavilainen** pitivät myös pienet alustukset, Marja Pro-Seremoniain historiasta ja Jukka puhujan roolista eri tilaisuuksissa ja niiden valmistelussa.

Juhlapuheen piti Vapaa-ajattelijain liittovaltuuston puheenjohtaja **Robert Brotherus**, ja palvelun eurooppalaisesta ja yleisinhimillisestä yhteydestä puhui **Susanna Leino**.

Musiikkiesityksistä huolehtivat harmonikansoittaja **Ella Koura** sekä **Reijo Jaakkola**, joka esitti italialaisen **Claudio Merulun** (1533-1604) ”Il tempo di una vita” laulaen ja soittaen irlantilaispillillä (feadóg).

Anneli Aurejärvi-Karjalaiselle kultainen ansiomerkki

Puheessaan Robert Brotherus sanoi elämän merkittävien hetken juhlinnan ja seremonioiden merkityksestä: ”Me ihmiset emme ole vain älyllisiä olentoja: olemme myös tunteellisia olentoja, sosiaalisia olentoja ja kulttuurillisia olentoja – me olemme olentoja, joille rituaalit ovat merkittäviä.”

Robert kertoi jo aiemmin tunteensa **Anneli Aurejärvi-Karjalaisen** keskeisestä roolista: ”1999 Anneli kirjoitti ”Perheen omat juhlat” -kirjan tueksi uskonottomien juhlien järjestämiselle. Tämä on edelleen alan ykkösteos 25 vuoden jälkeen. Pro-seremoniat perustettiin samana vuonna, ja Vapaa-ajattelijain oli siinä vahvimpana mukana. Olin tuolloin itse liittohallituksen sihteeri ja mielestäni ajatus seremoniatoiminnan vahvistamiseksi Annelin uudella ammattimaisella asenteella ja tyylillä oli hieno, ja ilmoitaukseni heti mukaan.”

Sairastumisen vuoksi Anneli ei päässyt 25-vuotisjuhlatilaisuuteen ottamaan vastaan isoja kiitoksia:

”Annelin työ on ollut arvokasta ja ainutlaatuista. Se muistetaan sukupolvienkin päästä osana tärkeää kulttuurin murrosta. Minulla on ilo ilmoittaa, että Vapaa-ajattelijain liitto on päättänyt myöntää Anneli Aurejärvi-Karjalaiselle kultaisen ansiomerkin hänen työstään Pro-Seremonioissa uskonottoman tapakulttuurin edistäjänä.”

Robert totesi myös: ”Pro-Seremonioilla on iso tavoite: edistää uskonnotonta tapakulttuuria Suomessa. Tämä sisältää toki puhuja- ja seremoniapalvelua itseään, mutta myös tiedotusta ja rohkaisua perheiden itse järjestää juhlaansa. Tätä kautta tavoitteena on myös osin tehdä itsensä tarpeettomaksi sikäli, kun ihmiset itse organisoivat juhlaansa ja puhujansa. Esimerkiksi nimiäisjuhlien kysyntä Proselta kasvoi tasaisesti vuoteen 2010 saakka ja on sittemmin hiipunut alemmalle tasolle – ei siksi, ettei uskonottomia nimiäisiä enää järjestettäisi, vaan koska perheet ovat tulleet omatoimisemmiksi ja itsevarmimmiksi ja järjestävät nimiäisiä itse ilman seremoniapalvelun apua.”

Robert Brotherus: ”Puhujaksi kannattaa ryhtyä siksi, että voi parantaa maailmaa levittämällä uskonnotonta tapakulttuuria, mutta ennen kaikkea siksi, että puhuminen on elähdyttävä kokemus.”

Hautajaisissa tilanne on yleensä toinen, tulevaisuudessakin.

”Miksi kannattaa ryhtyä puhujaksi? Voi parantaa maailmaa levittämällä uskonnotonta tapakulttuuria. Toki niinkin, mutta ennen kaikkea: Puhuminen on elähdyttävä kokemus: on hyvin antoisaa kohdata elämän suuret koskettavat hetket erilaisina mielenkiintoisina variaatioina. Hyvä puhuja sanoo sen, mikä on tavallaan itsestään selvää, minkä kaikki tietävät, mutta joka on joskus kuitenkin vaikea pukea sanoiksi: että rakkaus on tärkeää, että lapset ovat ihania, että surua seuraa lohdutus, että jokainen on tarinan arvoinen. Ryhtykää siis puhujiksi ja levittäkää puhumisen ilosanomaa muillekin.”

Eurooppalainen yhteys

Julkaisemme Pro-Seremoniain puhujan, kielten lehtorin Susanna Leinon innoittuneen puheen pääosin:

”Hyvät ystävät, tuntuu valtavan hienolta saada olla osa tätä yhteisöä, joka ylläpitää Suomessa sekulaarihu-

manistista maailmankuvaa, ja käytännön toimilla edistää sitä, että uskonnoton elämäntarkastus saisi nauttia Suomessa samaa arvostusta, mitä erilaiset uskonnot ja uskontokunnat. Itse olen ollut Pro-Seremonioiden puhujana yli 19 vuoden ajan, olen toimittanut sadoittain seremonioita, enkä voi kuvitella arvokkaampaa, palkitsevampaa työtä kuin tämä.

Me emme ole yksin täällä pohjoisessa, vaan vahvasti osa eurooppalaista humanistista perinnettä. Ympäri Euroopan sekulaarit uskonottomat seremoniat ovat saavuttaneet laajalti tunnustusta ja hyväksyntää merkityksellisinä vaihtoehtoina uskonnollisille rituaaleille. Sellaisissa maissa kuten Iso-Britannia, Norja ja Hollanti, muutamia mainitakseni, vihkiminen esimerkiksi ei ole ollut uskonnollisten yhteisöjen yksinoikeus enää vuosikymmeniin; päinvastoin. Belgiassa ja Ranskassa, jokaisen naimisiin haluan parin täytyy niin sanotusti hoitaa ensin paperit kuntoon, sen jälkeen liittoa voi juhlistaa miten haluaa. Espanjassa suurin osa avioliitoista solmitaan uskonottomasti.

Olemme kokoontuneet tänään juhlistamaan uskonottomien seremonioiden kauneutta, tärkeyttä, uskallanko sanoa ihmeellisyyttä. Humanismi ja uskonottomat seremoniat voivat edesauttaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, ne tuottavat laajempaa yhteisymmärrystä, ovat mukana taistelemassa syrjintää ja suvaitsemattomuutta vastaan.

Sekulaarihumanististen seremonioiden juuret ovat syvällä ihmisyydessä, ne perustuvat ihmisarvon ja elämän kunnioitukselle, eettiselle ajattelulle, niitä eivät pidättele uskonnolliset dogmit, ne uskovat vankasti jokaisen ihmisen arvokkuuteen ja tärkeyteen. Maailma, jossa uskonnollinen vakaumus saattaa kääntää ihmiset väkivaltaisestikin toistaan vastaan, uskonottomat seremoniat toimivat yhdistävänä tekijänä, valonlähteenä, voimana, toivottavat tervetulleeksi kaikenlaiset ihmiset juhlistamaan elämän tärkeitä käännekohtia ja ainutkertaisia hetkiä arvokkaasti, kunnioituksella, ja vaikkapa hautajaisissa vainajan toiveita kuunnellen.

Ennen kaikkea sekulaarihumanistiset seremoniat ovat joustavia, niissä otetaan huomioon ne uskomukset ja arvot, jotka ovat asiakkaalle tärkeitä. Jokainen seremonia on syvästi henkilökohtainen ja autenttinen. Juhliste-

taan sitten rakkautta tai kunnioitetaan edesmenneen rakkaan muistoa, toivotaan uusi ihmisen taimi maailmaan, sekulaarihumanistiset seremoniat ilmaisevat aitoja tunteita.

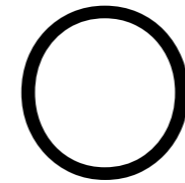
Eurooppa on demokratian syntykoti, ja vaikka en tässä asiantuntijana puhukaan, voi sanoa demokratian perusteisiin ainakin jollain muotoa liittyvän ajatuksen kirkon ja valtion erillisyydestä, uskonnonvapaudesta, positiivisesta sellaisesta. Uskonnotomat seremoniat toimivat malliesimerkkinä pluralismista, viitaten tässä kulttuurien moninaisuuteen, sekä ajattelunvapaudesta. Onhan pohjimmiltaan kyse ihmisenä olemisen ytimestä; häät, hautajaiset ja nimenannot, aikuistumisriitit ovat tärkeitä myös uskonottomille ihmisille, ja näille on oltava olemassa uskonnoton vaihtoehto. Vaihtoehto, joka nauttii yhteiskunnan hyväksyntää, on erottamaton ja kehittyvä osa sitä, osa yhteiskunnallista keskustelua.

Euroopassa uskonottomat seremoniat ovat usein osa laajempaa humanistista ja sekulaaria liikettä, joka pyrkii edistämään tieteseen perustuvaa maailmankuvaa ja ihmisoikeuksia. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että

Susanna Leino: ”Olen ollut Pro-Seremonioiden puhujana yli 19 vuoden ajan, olen toimittanut sadoittain seremonioita, enkä voi kuvitella arvokkaampaa, palkitsevampaa työtä kuin tämä.”

KATSOMUSAINETYÖRYHMÄ JATKAA SYKSYYN

petushallituksen asettama katsomusaineiden uudistamista koskeva kehittämissuunnitelma on työskennellyt jo liki puolitoista vuotta. Yhtenä lähtökohdista on opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman **Eero Salmenkiven ja Vesa Åhsin** *Selvitys katsomusaineiden opetuksen nykytilasta ja uudistamistarpeista* (urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-775-8).

Suomessahan on kaksi katsomusainetta, elämäntutkimus ja uskonto, joka jakaantuu eri oppimääriin eriytettyyn ”oman uskonnon” opetukseen. Uskonnon eri oppimääriin on opetussuunnitelman mukaan enemmän yhteistä kuin uskonnon ja elämäntutkimuksen välillä. Käytännössä kuitenkin esimerkiksi islamin ja ev.-lut. uskonnon opetuksen välillä on huomattava ero.

Työryhmän määräaika on tämän vuoden loppuun, joten toiminta jatkuu syksyllä. Työryhmän keskustelut ja mahdolliset kirjaamisedotukset ovat luonnollisesti luottamuksellisia. Sen voi kuitenkin todeta, että työryhmä on käsitellyt perusteellisesti ja systemaati-

tisesti erilaisten vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia eri lähtökohdista.

Pääpaino on peruskoulussa ja lukiopetuksessa, mutta esillä on ollut myös aikuisen perusopetus ja lukiokoulutus, ylioppilaskirjoitukset sekä koko toinen aste.

Täysin koskemattomana nykyinen malli tuskin voi jatkua. Keskusteluissa on ollut esillä esimerkiksi elämäntutkimustiedon opiskelun valinnan mahdollistaminen kaikille eli nykyisestä ev.-lut. ja ortodoksisen uskonnon jäsenyyserustaisuudesta luopuminen. Tämä samoin kuin mahdollisiin kokeiluihin ryhtyminen vaatisivat varsin nopeita päätöksiä työryhmän mahdollisten esitysten pohjalta.

Toisaalta on todettu, että jotkut uudistukset vaatisivat perusteellista valmistelua niin aineen sisällön suhteen kuin opettajien koulutukseen ja täydennyskoulutukseen. Valmisteluajaksi voisi olla vuosia erityisesti mahdollisen uuden oppiaineen kohdalla.

Mikäli uutta yhteistä katsomusainetta taikka yhteistä etiikan opetusta päädyttäisiin esittämään, niitä voidaan periaatteessa toteuttaa myös osittaisena nykyisten oppiaineiden kanssa. Olen siitä käyttänyt ilmaisua hybridimalli.

Yhteisen aineen osuus voisi tällöin olla esim. 30 – 50 prosenttia.

Pisimmälle menevä vaihtoehto olisi uusi oppiaine tai mahdollisesti kaksi uutta oppiainetta, esimerkiksi katsomustieto ja etiikka, nykyisten tilalle. Yleisen etiikan ei tarvitsi olla sidoksissa vain uskontoihin ja katsomuksiin. Luokiossahan pakollinen etiikan kurssi on filosofian oppiaineen yhteydessä.

Keskustelu epäilemättä vilkastuu ensi syksyn aikana. Samalla on selvää, että elämäntutkimustietoa jatkaa ainakin seuraavina lukuvuosina. Elämäntutkimustiedolla on merkittäviä sisällöllisiä ja opetuksen käytäntöihin liittyviä saavutuksia, joita ei pidä uudistusten nimissä tärventä.

Uskonottomien näkökulmasta elämäntutkimustiedon oppilasmäärän lisääntyminen ja aseman parantuminen myös ensi lukuvuonna kautta maan, myös pienillä paikkakunnilla, vaikuttaa joka tapauksessa myönteisesti katsomusaineiden uudistamistyöhön ja tuleviin ratkaisuihin. ET-opetus avautuu tällä hetkellä vain oppilasoppilaal- ta, erottamalla ensin lapsi kirkosta.

Esa Ylikoski

Jukka Paavilainen ja Marja Vinni juonsivat tilaisuuden.

uskonnottomat seremoniat voivat olla yhteydessä humanistisiin järjestöihin tai yhteisöihin, jotka tarjoavat tukea ja resursseja niiden järjestämiseen. Näiden järjestöjen tavoitteena on usein myös edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa sekä taistella syrjintää vastaan. Siksi Suomessakin on tärkeää näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, että sekulaarihumanistinen kenttä ei ole liian fragmentoitunut ja kukin taho aja vain omia etujaan, vaan kaikki toimimme yhteisen hyvän eteen.

Kaiken kaikkiaan uskonnottomat seremoniat Euroopassa tarjoavat tärkeän vaihtoehdon niille, jotka eivät tunne kuuluvansa mihinkään uskontoperinteeseen, mutta haluavat silti juhlaa elämän merkittäviä hetkiä yhteisöllisesti ja juhlavasti. Nämä seremoniat heijastavat ihmisten moninaisuutta ja tarvetta ilmaista itseään ja juhlaa yhteisöllisyyttä omalla tavallaan. Uskonnottomien seremonioiden käytänteet vaihtelevat Euroopan eri maissa ja alueilla merkittävästi paikallisen kulttuurin, yhteiskunnallisen ilmapiirin ja lainsäädännön mukaan.

Yksi keskeinen käytäntö uskonnottomissa seremonioissa Euroopassa on niiden sisältämä humanistinen ja tieteellinen lähestymistapa. Tämä tarkoittaa sitä, että seremoniat perustuvat järkeen, empatiaan ja tieteelliseen maailmankuvaan. Niissä korostetaan

ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta. Uskonnottomissa seremonioissa ei siis esiinny uskonnollisia rituaaleja, mutta ne voivat sisältää symbolisia eleitä, kuten kynttilän sytyttämistä, musiikkiesityksiä tai puheita, jotka juhlistavat elämän eri vaiheita.

Toinen merkittävä piirre uskonnottomissa seremonioissa on niiden joustavuus ja sopeutuvuus erilaisiin tarpeisiin ja tilanteisiin. Ne voivat tapahtua niin yksityisissä perhetaputumisissa kuin yhteisöllisissä tilaisuuksissa. Seremonioiden sisältö ja muoto voivat vaihdella suuresti sen mukaan, minkälaisesta tilanteesta on kyse ja mitä osallistujat toivovat.

Suomessa uskonnottomista seremonioista suurin osa on hautajaisia jo senkin takia, että nimiäiset, häät tai vaikkapa Protu-juhlat on helpompi ja yksinkertaisempi järjestää perheen omin voimin. Kuoleman kohdatessa suru on helposti niin suuri, ei tiedetä miten edetä; puhuja on tukipilari, jolla on kokonaisuus käsissään, ja näin omaiset pärjäävät läpi raskaiden hetkien. ”Koska sinä olit niin rauhallinen, tiesin siellä penkillä istuessani, että selviän läpi lapseni hautauksen,” on varmasti hienoin koskaan saamani palaute.

Edellä esittelemieni esimerkkien valossa voidaan nähdä, että uskonnottomat seremoniat ovat tulleet osaksi Euroopan monimuotoista kulttuuria ja tarjoavat vaihtoehdon niille, jotka ei-

vät tunne kuuluvansa uskonnolliseen perinteeseen. Vaikka tilanne vaihtelee maittain, nämä seremoniat heijastavat yleistä suuntaa kohti sekularismia ja yksilön oikeutta ilmaista omaa maailmankuvaansa ilman uskonnollista painetta.”

Reijo Jaakkola esitti Claudio Merulun ”Il tempo di una vita” laulaen ja soittaen irlantilaispillillä (feadóg).

MAAILMA KYLÄSSÄ 2024

Helsingin seudun vapaa-ajattelijat olivat jälleen esillä Maailma kylässä -festareilla Helsingin Suvilahdessa. Uudistettuun esittelyilmeeseen kuului uusia postereita ja uusi pöytäliina. Testaa oletko vapaa-ajattelija -kysely, pinssit, uudet esitteet ja Vapaa Ajattelijan näyttenumerot kiinnostivat. Esittelyssä oli mukana useita jäseniämme, lauantaina 10 tuntia ja sunnuntaina 8 tuntia.

EY

NAISTEN TAISTELU IRANISSA JATKUU

TEKSTI JA KUVA:
BINAR MUSTAFA

Iranista lähtöisin oleva **Maryam Fathollahi** on asunut Suomessa lähes kaksi vuosikymmentä. Aktivistina hän pyrkii tuomaan esiin Iranin naisten ääntä ja kampanjoi muutoksen puolesta.

Syksyllä 2022, **Mahsa Aminin** surma moraalipoliisin käsissä laukaisi Iranissa valtavia protesteja, joissa naiset olivat eturintamassa. Fathollahi ymmärtää syvällisesti, miksi naiset taistelevat näin näkyvästi Iranin islamilaista tasavaltaa vastaan.

- Islamilainen tasavalta perustettiin, kun olin vielä varhaisessa iässä. Huivin käyttö tuli pakolliseksi, jopa ala-asteella tyttöjen koulussa tuli käyttää huivia, Fathollahi kertoo.

- Vasta 13-vuotiaana kohtasin ensimmäisen kerran moraalipoliisin, kun ”jäin kiinni” epäsiiveydestä. He veivät minut maanalaiseen tilaan, jossa minua pidettiin koko päivä. Itkin ja pyysin päästä soittamaan äidilleni. Vasta illalla vanhempiini otettiin yhteyttä.

Tämä ei jäänyt ainoaksi kerraksi, kun hänet pidätettiin tiukkojen lakien rikkomisesta.

- Olin juuri täyttänyt 18 vuotta ja matkalla kotiin, kun serkkuni tarjoutui kyyditsemään minut autollaan. Emme olleet ehtineet ajaa kauas, kun moraalipoliisi pysäytti meidät. Pelkkä miehen seura, joka ei ollut perheenjäsen, riitti pidätykseen.

Kolmas pidätys tapahtui avioliiton aikana, syytettynä vääränlaisesta pukeutumisesta.

Fathollahi muistelee näitä tapauksia sekä nauraen että katkeruutta tuntien. On ymmärrettävää kantaa kaunaa, kun perusvapauksia on rajoitettu ja riistetty syistä, jotka nykymaailmassa tuntuvat käsittämättömiltä, kuten pukeutuminen. Olihan hän jo teini-iässä joutunut pidätetyksi kahdesti.

Hänen kokemuksensa valottavat, kuinka Iranissa yllättäen kuka tahansa voi joutua viranomaisen silmätikuksi.

- Monet iranilaiset naiset joutuvat päivittäin kohtaamaan samankaltaisia

Maryam Fathollahi on pidätetty Iranissa kolme kertaa, ensimmäisen kerran jo 13-vuotiaana. Nyt Suomessa asuva Fathollahi jatkaa taisteluaan Iranin naisten vapauden puolesta.

tilanteita, todennäköisesti suurin osa, Fathollahi arvioi.

Vaikka huivipakko ja tiukat pukeutumissäännöt ovat ulospäin näkyvimpiä syrjinnän muotoja, naisiin kohdistuva syvä juurtunut epätasa-arvo ja sorto ovat paljon laajempia.

- Iranissa naiset ovat ilman oikeuksia. Esimerkiksi naisilla ei ole oikeutta avioeroon eivätkä he voi toimia korkeissa virka-asemissa, kuten tuomareina. Näiden vuoksi viimeisen 45 vuoden aikana naiset ovat jatkuvasti protestoineet ja taistelleet vapautensa puolesta.

Näyttävät protestit eivät tällä hetkellä oikein näy eikä kuulu. Missä tällä hetkellä mennään?

- Se on tietysti vaikuttanut, kun monien läheinen – usein elättäjät – ovat pidätettyinä tai teloitettu, Fathollahi pohtii ja vetää henkeä syvään.

Aminin surman jälkeiset protestit ovat saaneet yhteiskunnassa joitakin muutoksia aikaan. Vaikka huivipakollakia ei ole poistettu, monet naiset uhmaavat sitä ja huivittomuus alkaa olla yleistä.

- Olen erittäin ylpeä heistä. Vaikka tietävät riskin olevan suuri että moraalipoliisit voivat tehdä mitä vaan, silti hyvin moni nainen taistelee vastaan.

Fathollahi ei näe vaalien mahdollistavan nykyvallanpitäjien kaatamiseen. Siksi hän uskoo, että protestit tulevat jatkumaan. Hän toivoo ulkomaisten tiedotusvälineiltä enemmän huomiota Iranin tilanteeseen.

- Protestienkin aikana Suomessa kerrottiin niistä vain vähän, eikä nyt ole mitään seurantaa. Luulen, että ihmisiä kiinnostaisi, mitä esimerkiksi 20 000 pidätetyille on tapahtunut, Fathollahi sanoo.

SEKULARISMILLE TUKEA EU-VAALIPANEELISSA

Julkisen vallan ja kirkon erillisyyden tukea monilta humanistisen europarlamenttivaalipaneelin panelisteilta. Vapaa-ajattelijain liiton ja Suomen Humanistiliiton järjestämä tilaisuus pidettiin 6.5. Helsingin keskustakirjasto Oodissa.

Paneelissa käsiteltiin **Irma Peiposen** ja **Esa Ylikosken** johdolla *Humanists Internationalin* EU-vaaleja varten laatiman *Humanistin vaalilupauksen* (Humanist Pledge) ydinkohtia.

Paneelin europarlamenttivaaliedokkaista selvimmin tukensa sekularismille ilmaisivat kansanedustaja **Kimmo Kiljunen**, SDP, KULTA ry:n pääsihteeri **Rosa Meriläinen**, Vihreät, päätoimittaja **Petra Packalen**, SKP ja Vasemmistonuorten puheenjohtaja **Pinja Vuorinen**, Vasemmistoliitto. Selvimmin vastaan panivat yliopistonlehtori **Arto Luukkanen**, Perussuo-

malaiset, sekä professori **Henrik Meinander**, RKP/SFP, jonka mielestä asia on epäolennainen. Hyviä näkökohtia keskustelussa esittivät myös yrittäjä **Kati Häkkinen**, Keskustapuolue sekä Kokoomusopiskelijoiden puheenjohtaja **Henriina Rantala**, Kokoomus.

Tallenne keskustelusta on katsottavissa ja kuunneltavissa (Humanistinen

EU-parlamenttivaalipaneeli) täältä: <https://www.youtube.com/watch?v=...> Sekularismia koskeva kohta on heti lyhyen avauskierroksen jälkeen.

Humanistin vaalilupauksen allekirjoittajat löytyvät nettisivuilta [humanists.international/what-we-do/advocacy/humanist-pledge/](https://www.humanists.international/what-we-do/advocacy/humanist-pledge/)

EY

LIITON KUNNIAPUHEENJOHTAJA TIMO I. VASAMA 1936 - 2023

Vapaa-ajattelijain liiton kunniaapuheenjohtaja Timo I. Vasama kuoli 14.12.2023.

Vasama syntyi 15.5.1936 Helsingissä. Hän teki työuransa kunnan- ja terveyskeskuslääkärinä Karkkilassa. Vapaa-ajattelijain jäseneksi hän liittyi vuonna 1960 ja liiton puheenjohtajana hän toimi vuosina 1969 - 1990. Vasama oli vuonna 1968 mukana perustamassa *Suomen Humanistiliittoa*, joka silloin oli nimeltään *Suomen humanistiyhdistys*. *Vapaa Ajattelija* -lehden päätoimittajana hän toimi 15 vuotta.

Vasama herätti huomiota 60-luvulla puhumalla abortin ja eutanasian puolesta, mikä oli varsin uutta ja ajan normeista poikkeavaa. Vuonna 1965 hän oli mukana perustamassa *Lokakuun 16. päivän liikettä*, joka sai aikaan rukouslauantaiden huvikiellon päättymisen vuonna 1968. Suomi oli 1960-luvulla ainoa pohjoismaa, jossa julkiset huvit oli kielletty rukouspäivien aattona.

Kirje Jeesukselle

Vuonna 1981 Timo Vasama kirjoitti pitkän kirjeen Jeesukselle toimittaja **Hannu Taanilan** pyynnöstä. Vasama luki tämän Taanilan suositussa *Kirjeen sulle kirjoitan* -radio-ohjelmassa helluntaina. Se julkaistiin myös *Vapaa Ajattelija* -lehdessä. Radio-ohjelma poiki kantelun oikeuskanslerille juma-lanpilkasta. Tuolloinen oikeuskansleri **Kai Korte** totesi, ettei sen määreet täytyneet, ”mutta läheltä pyyhki”. Palautetta tuli runsaasti, puolesta ja vastaan. Varsinkin vastaan. Pari esimerkkiä:

”Kuuntelin yhä enenevän hämmästyksen vallassa. Tällaista on sanoma helluntaina.”

”En voi muuta sanoa kuin: Hävetkää ja vieläkin: Hävetkää!”

”Monet, jotka ovat yrittäneet valaista, on vedetty lyhtypylvääseen” -Stanislaw Jerzy Lec

Ohessa ote Vasaman kirjeestä:
” - Napoleon-vainaa totesi aikaan, paljon sinua myöhemmin, mutta lähes pari sataa vuotta ennen minua, että ”Kansaa, jolla ei ole uskontoa, ei voida hallita. Siksi uskonto on sille vietävä.” Et tietenkään voi tietää, että Napoleon oli suuri sotapäällikkö, joka sai ranskalaiset innostumaan toisten ihmisten tappamisesta. Ilmeisesti kirkonmiehet ovat aina käsittäneet sotimisen ja tappamisen olevan jalointa urheilua, kuten asia natsi-Saksassa kauniisti ilmaistiin. Siksi he varmistivat sen, että sinun suuhusi jäi lausumia, jotka takasivat jumalan siunauksen vääräuskoisten, pakanoiden ja muiden ihmisraunioitten listimisessä. Kristinuskon tarvittiin hallitsemista varten. Ja näytelmä tarvitsi päähenkilön, sinut Jeesus Nasarettiläinen.”

Artikkelin kirjoittaja reunassa oikealla.

POHJOISMAISET HUMANISTIIYHDISTYKSET ISLANNISSA

TANJA LAINE

Osallistuin Vapaa-ajattelijoiden liittohallituksen varapuheenjohtajana Pohjoismaiden humanistiyhdistysten kokoukseen Islannissa 4.-5. toukokuuta.

Tämä oli ensimmäinen edustus- tehtäväni. Tällä kertaa luottohenkilömme, kansainvälisistä asioista tavallisesti huolehtiva liittovaltuuston varapuheenjohtaja **Antti Värri** eikä päätoimittaja **Esa Ylikoski** eivät päässeet osallistumaan, mutta sain tukea Satakunnan vapaa-ajattelijayhdistyksen jäseneltä, sekä apua ja seuraa aviomieheltäni **Nico Laineelta**. Suomen Humanistiliitosta ei tällä kertaa päässyt osallistujia paikalle.

Hyvä, Suomi!

Jo perjantaina 3.5. järjestettiin ensimmäinen iltama Petersonissa. Paikalla oli kaikkien maiden edustajia. *Norjan Humanistiliiton* puheenjohtaja **Christian Lomsdalen** luennoi eri maiden uskonnon ja elämäntutkimustiedon opettamisesta ja siitä, miten luopua uskonnonopetuksesta. Suomen elämäntutkimustiedon, ”ethics”, opetuksesta pidettiin.

Täytyy todeta, että vaikka nämä asiat ovat tuttuja ja lähellä sydäntäni, minut yllätti se, miten eri lailla niitä hoidetaan eri pohjoismaissa, skotlantilaisia vieraita unohtamatta.

Norjan liittohallituksen jäsen **Nina Fjeldheim** esitteli käynnissä olevia EHSN:n projekteja. Euroopan humanistien tavoitteena on yhdenvertaistaa seremonioiden saatavuutta sekä turvata tuen tarvisijoita niin armeijassa, vankeudessa kuin myös sairaaloissa. Kaikki

eivät kaipaa ilon tai surun tullen pastoria, jota tyypillisesti ainakin Suomessa vielä ehdotetaan. Suomelta odotetaan yhä vahvempaa aktiivisuutta yhteistyössä. Kiitosta annettiin Esa Ylikoskelle, Antti Värrielle, **Irma Peiposelle**, sekä **Anneli Aurejärvi-Karjalaiselle**.

Arvioni mukaan Suomi ja Tanska laahaavat jälkijunassa. Siksikin olen kiitollinen liiton ahkerille jäsenille, jotka ovat puurtaneet asioiden eteen jo vuosia.

Vaikka täytyy todeta, ettei ET-kansalaisaloitteemme päätynyt eduskuntakäsittelyyn, ei 30 000 allekirjoituksen saaminen ollut lainkaan huono tulos. Hyvä, Suomi! Tämä noteerattiin myös Pohjoismaiden kollegoidemme keskuudessa.

Illan aikana vaihdoimme kasuaalisti kuulumisia ja koetin kaikin tavoin oppia, mistä maasta kukin oli tullut ja mikä heidän roolinsa on. Osallistujia oli kaiken kaikkiaan 22.

LIITTO TOIMII

Ideapajoissa mm. sovittiin, että aletaan jakaa aiempaa laajemmin materiaalia yhteiseen käyttöön.

Mitä jos yhdistyisimme?

Lauantai oli varsinainen kokouspäivä. Kukin maa esitteli itselleen mielekkäitä asioita ja saavutuksia noin kymmenen minuutin ajan. Kerronta oli intoa nostattavaa, kaikkihan kertoivat onnistumisistaan. Ihailin Norjan menestystä, heillä Humanistiliiton jäseniä on jo 152 000. Uusia jäseniä on liittynyt jopa yli 2000 päivässä.

Islantilaiset olivat varanneet meille kiertueen myös eduskuntataloon. Puheensorina siellä oli niin vuolasta, etten

heikolla kielitaidolla tahtonut saada eri aksentein puhutusta englannista selkoa.

Ohjatuissa työpajoissa käsiteltiin paljon Kööpenhaminassa 2023 järjestettyä maailmankonferenssia. Harmiksemme en ollut kyseisen tapahtuman järjestelyissä mukana, koska olin estynyt osallistumasta. Oli kuitenkin kehittävä ottaa osaa tapahtuman puintiin ja yhteistyön kehittämiseen: missä onnistuttiin, mitä pitää kohentaa.

Ilokseni Suomi vaikutti kiinnostavan kaikkia kovin. Tuntui, että hukuin välillä kysymysten tulvaan ja hävyttömän usein jouduin turvautumaan mieheni tulkkausapuun tai kuuluisan *Google Translatoriin*. Suomen kohdalla monia mietitytti yhdistystemme ”hajanaisuus”. On vapareita, humanisteja, löytyy *Pro-seremoniat*, sekä *Prometheus-leiri*. Muissa pohjoismaissa nämä toiminnot ovat yhden liiton alla. Useampaan kertaa esitettiin ehdotus, että mitä jos humanistit ja vapaa-ajattelijat yhdistyisivät? Tähän en tohdi ottaa kantaa, mutta viestin välitän eteenpäin. Mitä arvoisat jäsenet tästä ajatelette?

Iltapäivän ideapajoissa saimme käyttää ”brain stormia” eli nopeasti ideoida paperille, mitä päähän pälkähtää: millä tavoin edistää yhteistyötämme ja tavoitteitamme?

Iltaohjelma oli vapaampi, rennosti yhdessä jatkoimme tutustumista ja mielenkiintoisia keskusteluja. Kadehdin maita, joissa tilanne sallii henkilöstön palkkaamisen. Meillä ja Tanskalla työ nojautuu vapaa-aikana tapahtuvaan vapaaehtoisuuteen – yhtään unohtamatta tai vähättelemättä **Marja Vinnin** uuras-

tusta, josta maksamme toki ansaitun korvauksen. Norjalaiset ystävällisesti tarjosivat myös paikallisen mereneläväiskeiton. Tämä oli ehdottomasti eksoottisin kokemus koko viikonloppuna.

Suomessa 2027?

Sunnuntaiaamuna jatkoimme työpajatyöskentelyä. Myös kiitoksia ja muistamisia jaettiin. Islannin humanistiliiton puheenjohtaja sai lahjakseen Humanistiliiton ohjelma- ja materiaali-

Sovimme pitävämmä aktiivisemmin yhteyttä ja jakavamme aiempaa laajemmin selvityksiä ja materiaalia kaikkien yhteiseen käyttöön. Keskusteluun nousi myös seuraava kokous vuodelle 2025. Sitä oli kokouksessa 2023 suunniteltu Suomessa järjestettäväksi, hieman epäselväksi jäi, miksi se päätettiin pitämään kuitenkin Ruotsissa ja seuraavana vuonna 2026 Norjassa. Suomelle lupailtiin vuotta 2027.

Itse sain pontta pyrkiä toimimaan yhä aktiivisemmin. Tunnistan, että panostusta tarvitaan aiempaa enemmän. Toivon löytäväni yhdessä muiden jäsenten kanssa kaikille mielekkästä ja jokaisen jaksamiselle ja halukkuudelle sopivia tapoja osallistua. Miten tavoittaa ne jäsenet, jotka ajattelevat samoin ja ovat innokkaita edistämään asioita? Tai haluavat muuten tukea toimintaa? Meillä on vahva liitto, ja se pysyy vahvana vain jäsenten ansioista, eli pidetäänhän liitto jatkossakin vahvana.

SEKULAARI SITAATTI

”Ellen olisi niin pitkän aikaa tutkinut Maan asukkaita”, sanoi tralfamadorelainen, ”en voisi lainkaan käsittää mitä te tarkoitate ’vapaalla tahdolla’. Olen käynyt maailmankaikkeudessa kolmellakymmenellä yhdellä asutulla planeetalla ja tutkinut lisäksi sataakuntaa muuta koskevia selostuksia. Vain Maassa puhutaan vapaasta tahdosta.”

Kurt Vonnegut,
kirjassa ”Teurastamo 5”, 1969.

Ideapajoissa myös pohdittiin, millä muilla tavoin tavoitin edistää yhteisiä tavoitteitamme.

RIPPIKOULUKYSELYN TULOKSIEN ARVIOINTIA

ESA YLIKOSKI

Mediassa esille nousut poikien uskonnollisuuden kasvu saattaa ilmentää yleisempää vanhoillisuuden ja yhteiskunnallisten asenteiden kovenemisen trendiä. Entistä uskonnollisempat rippikouluunot suhtautuvat nurjamielisesti heikommassa asemassa oleviin, maahanmuuttoon sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksiin. Täysin samaa mieltä (7/7) Jumalan olemassaolosta oli kuitenkin vain 17 % rippikoululaisista, vaikka jonkin verran eli 5/7 ja 6/7 uskovien kanssa Jumalaan uskovia on yli 43 %. Muutos vuodesta 2019 vuoteen 2023 on kuitenkin selvä. Samalla tyttö- ja poikarippikouluisten näkemysten välille on tullut merkittäviä eroja.

Rippikoululaisen mielipiteitä rippikoulun jälkeen on tutkittu aiempaa laajemmin vuosina 2019-23. Päätavoitteena on saada palautetta rippikoululeirien onnistumisesta. Samalla kysyttiin myös uskonnollisesta uskosta sekä eräitä yhteiskuntaeettisiä arvokysymyksiä.

Vastausten osuus kaikista rippikoululaisista on noussut 39 prosenttiin. Kun kyselyyn on osallistunut osa seurakunnista ja osa ei, osallistuvissa vastausprosentti on tuota suurempi ja osallistumattomissa nolla. Vastaaminen on tietävästi tapahtunut ryhmätilanteissa, mutta kuitenkin anonymisti netissä.

Kyselystä on medialle kerrottu pääpiirteisiä tietoja, joiden mukaan neljän vuoden aikana on tapahtunut uskonnollisuuden lisääntymistä erityisesti poikien keskuudessa, mutta ei paljonkaan tyttöjen keskuudessa. Tiedotus meni hyvin läpi isoissa medioissa.

Nyt sitten tiedetään, että vuodesta 2019 vuoden 2023 tyttörippikouluisten usko Jumalan olemassaoloon kasvoi 35 %:sta 37 %:iin ja poikarippikouluisten 36 %:sta peräti 50 %:iin. Vastaavat lueumat Jeesuksen kuolleista nousemiseen olivat tyttörippikouluilaisilla 31 % ja 34 % sekä poikarippikouluilaisilla 35 % ja 47 %.

Huomion arvoista on, että kysymyksiin vastattiin asteikolla 1-7 siten, että

uskoviksi katsottiin arvot 5-7/7 valinnat. Jos kuitenkin ajatellaan uskonnollisista kristinuskon kaikkivaltaiseen ja kaikkietävään Jumalaan, herää kysymys, paljonko uskotaan täysin, asteikolla 7/7. (Kyselyssä arvo 7 = täysin samaa mieltä.)

Saamieni lisätietojen mukaan vuonna 2023 tytöistä arvolla 7/7 Jumalaan uskoi 12 % ja pojilla lukema on 22 %. Kaikki yhteensä noin 17 %. Miten tätä pitäisi arvioida?

Kun kysely on tehty pian rippikoulun jälkeen, lukemia ei mielestäni voi pitää kovin korkeina. Jos olisin Raamatun äksy Jumala, en olisi kovin tyytyväinen. Vastaajinahan ovat vain rippikouluunot, ei koko Suomen nuorisot. Toki heidän osuutensa on yhä liki 75 prosenttia kaikista nuorista.

Nämäkin lukemat ovat silti vuonna 2023 korkeampia kuin vuoden 2019 kyselyssä. Tyttöillä uskomisen arvolla 7/7 on kasvanut 10 %:sta 12 %:iin ja pojilla 12 %:sta 22 %:iin. Kaikilla yhteensä nousu 11 %:sta 17 %:iin. Tyttöjen ja poikien muutoksen erilaisuus on tässäkin merkitsevää ja huomionarvoista.

Entäpä sitten epäuskon puoli ”Uskon, että Jumala on olemassa” -kysymyksessä? (Kyselyssä arvo 1 = täysin eri mieltä.) Vuonna 2023 poikarippikouluilaisista vastasi asteikon 1-7 arvoihin 1, 2 ja 3 eli enemmän tai vähemmän eri mieltä oloa ilmaisten yhteensä 31 % lukemin 14 %, 8 % ja 9 %. Vuonna 2019 lukema yhteensä oli 43 %, lukemin 21 %, 11 % ja 11 %. Tyttörippikouluisten vastauksissa 2023 kielteiselle puolelle kallistui 42 %, lukemin 16 %, 13 % ja 13 %. Vuonna 2019 lukemat olivat samat, yhteensä 42 %, lukemin 16 %, 13 % ja 13 %.

Kun kysely on tehty erikseen myös ns. isosille (nuorille apuohjaajille), mainittakoon, että vuonna 2023 oli tyttöisostista 32 % ja poikaisostista 23 % enemmän tai vähemmän eri mieltä väitteestä, että Jumala on olemassa. Vuonna 2019 nuo lukemat olivat 27 % ja 26 %. Tyttöisosten epäusko oli lisääntynyt ja poikien vähentynyt.

Tämän Jumalaan uskomisen kasvun syitä vuosina 2019-2023 voi arvella ja tulkita monella tavalla. Ensinnäkin rippikouluisten uskonnollista kasvutusta on voitu jollain lailla tehostaa. Vuoden 2019 lukemiin ei

varmaankaan rippikoulujen järjestäjä ja kustantaja ole ihan ollut tyytyväinen. Jonkinlaista tyytymättömyyden osoitusta, ”kurinpalautusta” ja uskontokasvatuksen tehostamisvaatimuksia lienee rippikoulupapeille ylhäältä annettu.

Toiseksi ympäröivässä yhteiskunnassa on neljässä vuodessa tapahtunut huomattavia muutoksia. Näitä ovat koronapandemia mm. kouluopetuksen kohdistuneine rajoitustoimineen, Suomen ja Euroopan turvallisuuspoliittinen tilanteen kiristyminen sekä Suomen puoluepoliittisen kentän muutokset, jotka näkyivät vuoden 2023 eduskuntavaalien tuloksissa, erityisesti perussuomalaisen tuossa nousussa.

Yhteiskuntaeettisten kysymysten vastaukset vuodelta 2023 kertovat, että rippikouluikäisten poikien asenteiden muutoksissa ei ole kysymys vain eikä ehkä ensi sijassa uskonnollisuudesta vaan pikemmin yleisestä konservatiivisuuden noususta.

Rippikouluilastytöistä 51 % ja -pojista vain 26 % vastasi myönteisesti kysymykseen ”Tunnen myötätuntoa heitä kohtaan, jotka ovat heikommassa asemassa kuin minä. Arvot 7 (%) asteikolla 1-7.”

Kysymykseen ”Maahanmuutto on myönteinen asia Suomen tulevaisuudelle (%)” (2023 kesä) tytöistä 18 % oli täysin samaa mieltä ja 31 % jokseenkin samaa mieltä, pojista täysin samaa mieltä oli vain 9 % ja jokseenkin samaa mieltä 19 %. Pojista siis 28 % oli jollain lailla samaa mieltä kysymyksen väitteelle, tytöistä 49 %.

Kun tytöistä 37 % oli täysin samaa mieltä ja 27 % jokseenkin samaa mieltä, että ”Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt pitäisi ottaa paremmin huomioon yhteiskunnassa (%)” (v 2023), pojista täysin samaa mieltä oli vain 9 % ja jokseenkin samaa mieltä 14 %. Pojista siis vain vajaa neljännes (23 %) oli jollain lailla samaa mieltä, tytöistä liki 2/3 (64 %)!! Kaksi huutomerkkiä lienee paikallaan.

Näiden yhteiskunnallisten kysymysten muutoksista vuosina 2019-2023 minulla ei ole tietoa. Esimerkiksi vaalitulosten ja muiden seikkojen perusteella voi päätellä muutoksia on tapahtunut ja ne ovat jollain lailla yhteydessä myös uskonnollisuuden lisääntymiseen.

NUORISOBAROMETRISTA 2023

Tomi Kiilakoski (toim.): Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Toukokuussa 2024 julkaistussa Nuorisobarometrissä käytettiin rinnakkain puhelinhaastattelua ja verkkokyselyä. Puhelimella on entistä vaikeampaa tavoittaa nuoria. Samoien kysymysten vastausten jakaumat niiden välillä vaihtelevat huomattavan paljon.

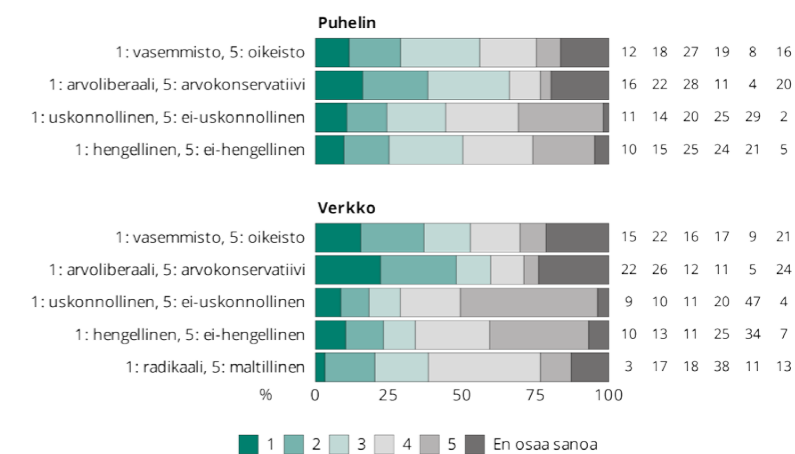
Selvästi yli puolet nuorista pitää itseään ei-uskonnollisena. Puhelinhaastattelussa 54 % ja verkkokyselyssä 67 % sijoittaa itsensä ei-uskonnolliseksi. Uskonnolliseksi itsensä määrittäi vajaa neljännes, puhelimessa 25 % ja verkkokyselyssä 19 %. Vahvasti uskonnollisia oli noin 10 %.

Ikäryhmässä 15-19 uskonnollisten osuus on verkkokyselyssä hieman suurempi (23 %) kuin ikäryhmissä 20-24 (17 %) ja 25-29 (16 %). Koko ikäryhmässä 15-29 naiset ovat yhä himpun verran miehiä uskonnollisempia, mutta ikäryhmissä 15-17 ja 18-21 puntit ovat tasan.

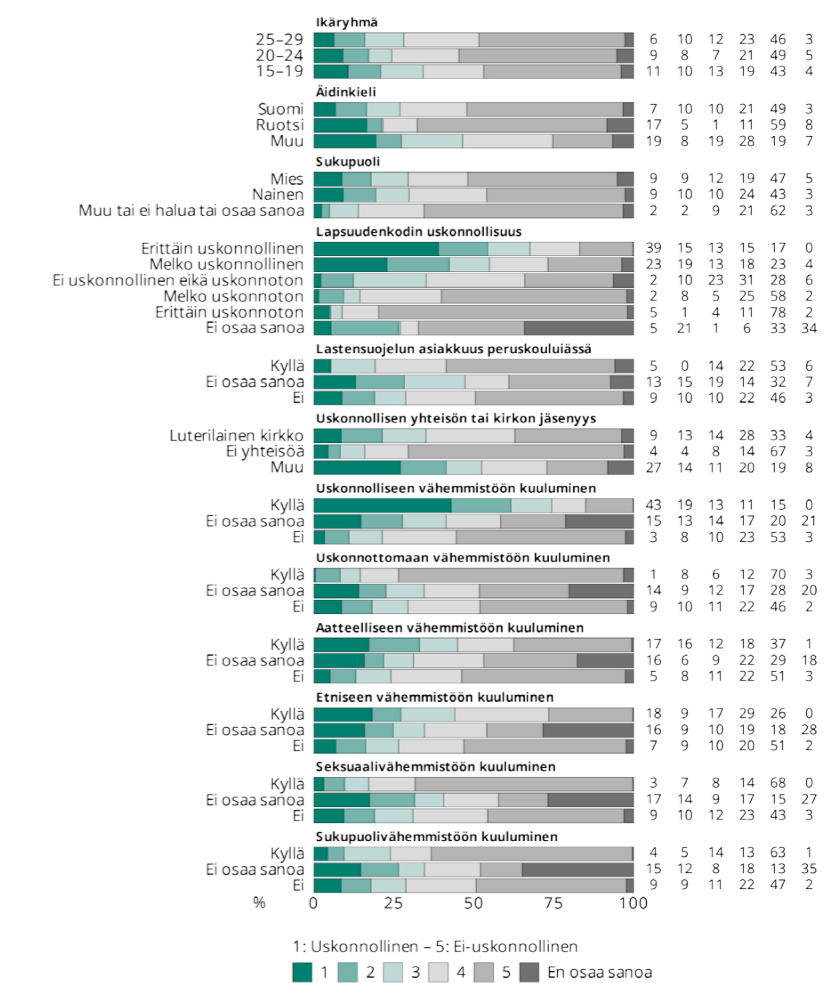
Koulua koskevissa kysymyksissä oli valitettavasti pari puutetta. Nuorten mielipidettä koulupäivään liitettävistä ev.-lut. kirkon uskonnollisista tiilaisuuksista, kuten kevätkirkko, ei kysytty. Sen sijaan kysyttiin ”varmaa nakkia” keväjuhlan Suvivirrestä. Kirkko voi yhä ratsastaa Suvivirrellä, kun Jeesuksella ratsastaminen ei toimi.

Myöskään elämäntutkimustiedon valinnan sallimisesta kaikille ei kysytty nuorten mielipidettä, vaikka nykyinen kirkon jäsenten ET-kielto rikkoo yhdenvertaisuutta ja lasten oikeuksien sopimusta ja pienissä kunnissa ja kouluissa saattaa heikentää ET:n opetusjärjestelyjä. Ev.-lut. kirkon koululaisjumalanpalvelusten vaalijat ja elämäntutkimustiedon viholliset ovat ilmeisesti onnistuneet vaikuttamaan näiden kysymysten karsintaan.

Lehtemme palaa Nuorisobarometrin kyselyyn sekä julkaistuihin tieteellisiin artikkeleihin syksyn numeroissa.

Mannersuomalaisten nuorten vastausten jakauma kysymykseen ”yhteiskunnallisia näkemyksiä kuvataan usein erilaisilla ulottuvuuksilla. miten sijoittaisit itsesi seuraaville ulottuvuuksille?”

Uskonnollisuuden vaihtelu yksittäisten taustamuuttujien suhteen, vain verkkovastaajat.

Esa Ylikoski

TAIKAUSKO ASEENA LOGIikka VASTAAN

SALAR DAVID

Jokaisen ihmisen elämässä on muistoja ja tilanteita, joita ei koskaan unohda, vaikka aikaa kuluisi kuinka paljon. Erityisesti varhaislapsuudessa ja nuoruudessa löydät uusia asioita ympäriltäsi ja käyt läpi monia pieniä kokemuksia, jotka auttavat kehittämään ajatusprosessejasi.

Karuja muistoja lapsuudesta

Osa kokemuksista on onnellisia ja kauniita. Ne juurtuvat mieleesi ja kasvavat sisälläsi positiiviseksi voimaksi, joka auttaa sinua eteenpäin elämässäsi. Mutta osa kohtaamistasi tilanteista on rankkaa tavaraa. Kun olet nuori ja alat vasta oppia elämää, tällainen kokemus on shokki ja pettymys, se voi särkeä jo-

tain sinussa ja voit menettää arvokkuutesi itsesi ja muiden edessä. Kyseessä voi olla todellinen painajainen, jota et voi unohtaa.

Jos kohtalonasi on syntynä Irakin kaltaiseen maahan tai mihin tahansa muuhun Lähi-idän maahan, jota hallitsevat diktatuurihallitukset, jossa voiman ja tietämättömyyden logiikka ja uskonto hallitsevat kaikkia elämän osa-alueita, ei todellakaan ole mahdollisuutta ajatella laatikon ulkopuolelta. Hallitseva papisto päättää kaiken sinun ja koko yhteiskunnan puolesta. Jos uskallat ilmaista hallintoa tai uskontoa kritisoivan mielipiteen jopa yhdellä sanalla, saatat vaarantaa elämäsi ja menettää kaiken hetkessä. Näin on käynyt tuhansille ihmisille, ja tätä tapahtuu edelleen, joka päivä.

Kysymyksiä alkaa herätä

Lukuvuonna 1985-1986 olin 13-vuotias

ja keskikoulun ensimmäisellä asteella kotikaupungissani Kirkukissa. Kuten kaikki sen ikäiset, piirtelin ja haaveilin tulevaisuudesta. Halusin insinööriksi tai lentäjäksi. Olin ahkera opiskelija, ja sain erinomaisia arvosanoja kaikissa aineissa. Rakastin lukemista ja luin kauno- ja tietokirjallisuutta ja tieteellisiä lehtiä. Tietoni lisääntyessä lisääntyi myös niiden avoimien kysymysten määrä, joita oppimani asiat herättivät mielessäni.

- Kuka on jumala?
- Miksi rukoilemme häntä joka päivä viisi kertaa tai useammin?
- Miksi meidän täytyy paastota yli 15 tuntia joka kuukausi ramadanina, kesän kuumuudessa, ilman ruokaa ja juomaa?
- Onko tämä palvonta meille palkinto vai rangaistus?
- Mitä meille tapahtuu kuoleman jälkeen?
- Mikä on taivas ja missä se sijaitsee?

Kaikki nämä kysymykset pyörivät ja kasvoivat mielessäni, ja lapsuuden päivät kulkivat rauhassa ja hitaasti kuin vanha kilpikonna. Elämäni jakautui opiskelun, jalkapallon pelaamisen ja kirjojen tai tieteellisten lehtien lukemisen välillä. Tämä rauhallinen elämä keskeytyi tammikuussa 1986, kun tapahtui jotain, joka muutti elämäni suunnan, ajatukseni ja melkein kaiken muun.

Challengerin tuhoutuminen 28. tammikuuta 1986

Avaruussukkula Challenger räjähti hetkiä laukaisun jälkeen. Kaikki miehistön jäsenet kuolivat. Luin paljon artikkeleita ja katsoin televisio-ohjelmia, joissa puhuttiin tästä tapauksesta. Se kiinnosti minua ja halusin ymmärtää, miksi näin tapahtui. Olin jo omaksunut lukemastani paljon tietoa Maan ilmakehästä ja avaruudesta, ja ihmettelin, kuinka astronautit elävät sukkan sisällä.

Helmikuun puolivälissä, palattuani kymmenen päivän lomalta, joka vietetään lukuvuoden ensimmäisen puoliskon tenttien jälkeen, tulin luokkahuoneeseen 25-30 muun opiskelijan kanssa. Meidät otti vastaan professori **Abdul Jabbar**, islamilaisen koulutuksen (uskonnon) opettaja, suuri mies, tummine, pysyvästi kurtussa olevine kulmineen. Hän oli nelikymppinen tai vanhempi, henkilö jonka harvoin näki hymyilevän. Kun olimme tervehtineet häntä, hän kertoi tämän päivän oppitunnin aiheen (Isra ja Mi'raj).

Se kertoo Muhammedin matkasta Al-Buraqin selässä Mekasta Jerusalemiin keskiyöllä. (Buraq on muslimiopin tulkinnan mukaan muuli tai hevonen.) Meille kerrottiin, että Muhammed nousi taivaaseen ja meni tapaamaan Jumalaa ja puhui tälle, jonka jälkeen hän palasi maan päälle kotiinsa ja vuoteeseensa. Samana iltana ennen auringonnousua! Tämä tarkoittaa, että hänen taivaaseen nousemisensa ja paluunsa prosessi ei kestänyt muutamaa tuntia kauempaa yöllä. Aasin selässä avaruudessa!

Professori selitti meille 20 minuuttia tätä ihmettä ja kuinka Muhammed, 1400 vuotta sitten, pystyi nousemaan taivaaseen ilman avaruusalusta, ja nyt Amerikka ei pysty lähettämään sukku-laa avaruuteen, koska he epäonnistuivat viikkoja sitten. Sitten saimme esittää

kysymyksiä. Jotkut opiskelutovereistani kysyivät jotain ja sitten tuli minun vuoroni, nostin käteni, nousin ylös kysyin:

”Herra opettaja, tiedemiehet sanovat, että mikä tahansa avaruusalus tai sukula tarvitsee voimakasta työntövoimaa ja suurta nopeutta tunkeutuakseen ilmakehän läpi. Siksi tarvitaan useita raketteja avaruussukulan kuljettamiseen. Kuinka profeetta Muhammed Buraqin selässä saattoi tunkeutua ilmakehän läpi avaruuteen? Onko tämän eläimen voima suurempi kuin televisiossa näkemämme kantoraketien voima?”

Samantien koko luokka purskahti nauruun, aivan kuin olisin kertonut vitsin. Opettajan kasvojen piirteet alkoivat muuttua, raivo ja hämmennys valtasivat hänen olemuksensa. Hän huusi kaikkia olemaan hiljaa ja nauru pysähtyi äkillisesti. Seisoin edelleen ja minun ja opettajan välillä oli alle kahden metrin etäisyys.

Opettaja lähestyi minua hitaasti, tuijotti silmiini äärimmäisen vihaisella ilmeellä ja päästyään lyöntietäisyydelle hän iski minua kasvoihin täydellä voimalla oikealla kädellään. Minua pahoinpideltiin ja solvattiin: ”Olet vääräuskoinen, olet ateisti, olet saatanan seuraaja”, hän huusi.

Romahdin järkytyksestä, loukkauksien ja fyysisen väkivallan pelon johdosta täysin. Minut raahattiin koulun rehtorin toimistoon. Opettaja kertoi rehtorille, että olin tottelematon oppilas ja poikkeava uskonnollisesti, älyllisesti ja moraalisesti. Minut pitäisi erottaa koulusta tai siirtää toiseen kouluun.

Rangaistus

Rehtori antoi määräyksen, etten saa palata kouluun muuten kuin huoltajan eli isäni tai äitini läsnä ollessa. Sain asiakirjan annettavaksi vanhemmilleni. Kävelin ulos koulun ovesta ja olin kauhuissani siitä, mitä minulle tapahtui! Minulla ei ollut aavistustakaan, mihin tämä tapaus minua tulee viemään.

Mietin, miten vanhempani ja perheeni reagoisivat, kun he saavat tietää. Olin syvässä, syvässä vaikeuksissa, vaikka en ollut tehnyt mitään rikosta tai vääryyttä. En ollut tappelussa, en ollut vahingoittanut ketään tai varastanut! Esitin vain kysymyksen! Miksi minulle tehdään näin?

Palasin kotiin järkyttyneenä ja kauhistuneena odottaen vanhempieni

ja muun perheen reaktiota. Kun äitini näki minut, hän yllättyi ja kysyi, miksi tulin kotiin näin aikaisin ja nähdessään opettajan lyönnin jäljet kasvoillani, hän halusi tietää, kuka oli hyökännyt kimp-puuni.

Annoin hänelle rehtorin lähettämän kirjeen ja kerroin, mitä tapahtui. Äiti kiskasi paperin kädestäni vihaisena ja lähetti minut huoneeseeni kertoen, että puhuu isäni kanssa, kun tämä palaa töistä. Pysyin huoneessani seuraavaan aamuun asti, enkä nukkunut koko yönä.

Aamulla menin olohuoneeseen, jossa isäni istui odottamassa. Hän katsoi minua hiljaa ja vihaisesti. Hän huusi minulle ja halusi tietää, mitä olin tehnyt, mutta minä pysyin vaiti. Sen jälkeen lähdimme autolla koululleni ja menimme rehtorin toimistoon, jonne kutsuttiin myös uskonnonopettaja.

Opettaja Abdul Jabbar selitti vanhemmilleni, etten ole sitoutunut islamiin, pilkkaan ”sanansaattajan” ihmisiä ja olen muuttunut epäuskoiseksi. Lukuisten nuhtelujen, loukkausten ja uhkausten jälkeen minulle kerrottiin, että rangaistus tulee olemaan vielä ankarampi, jos sanon tai teen jotain vastaavaa uudelleen. Rehtori päätti hyväksyä minut kouluun, mutta vain isäni (koska olin alaikäinen) kirjallisella lupauksella, että käyttäydyn tulevaisuudessa oikein.

Palasin luokkaan henkisesti murtuneena ja arvokkuuteni menettäneenä. Ainoa vaihtoehto oli hyväksyä tämä uusi todellisuus, jossa nyt elin.

Jälkimainingit

Kun palasimme kotiin, isäni kasasi kokoon kaikki keräämäni kirjat ja lehdet ja poltti ne. En saanut omistaa mitään muuta tekstiä kuin koulukirjoja. Minua estettiin menemästä ulos ystävien kanssa, jopa jalkapallon pelaaminen kiellettiin yli vuodeksi, ja jalkapalloa, minä rakastin (ja rakastan edelleen).

Tämä on yksi minuun suuresti vaikuttanut traumaattinen kokemus. Kaiken syynä on vain se, että halusin kysyä ja ymmärtää minulle kerrottuja asioita lapsena, teini-ikäisenä.

Kirjoittaja hakee parhaillaan turvapaikkaa Suomesta katsomukseen perustuvan vainon perusteella.

Käännös: Riku Bähr

RATIONALISTIT RISTEILYLLÄ

RISTO K. JÄRVINEN

Kansainvälinen rationalistikonferenssi *Spring of Reason and Exuberance* pidettiin 26.-28. huhtikuuta Helsingissä, Tallinnassa ja risteilyaluksella maiden välillä. Puhujina olivat **Dan Barker, AC Grayling, Esa Ylikoski, David Orenstein, Stephen Law, Robert Brotherus, Nina Sankari, David Silverman** ja **Annie Laurie Gaylor**. Puheenjohtajana toimi järjestävän organisaation *Rationalist Internationalin* johtaja, Suomessa asuva **Sanal Edamaruku**.

Jokaisella meillä on tehtävä täällä

Konferenssin avajaiset pidettiin Helsingin keskuskirjasto Oodissa. Tilaisuudessa Edamaruku julisti avatuksi myös *Freethought*-projektin. Kyseistä hanketta vetää *Rationalist International* yhdessä brittiläisen *Freethought International Limitedin* ja joidenkin muiden kansainvälisesti tunnettujen organisaatioiden kanssa.

”Maailmassa, jossa kriittinen tutkimus, rationaalinen ajattelu ja vapaa-ajattelu ovat yhä tärkeämpiä, *Project Freethought* on toivon ja edistyneen edistämisen laajemmin kuin koskaan ennen, ja kutsumme kaikki mukaan tälle matkalle”, Edamaruku sanoi.

Alkuperäisamerikkalainen Dan Barker on entinen kristillinen evankelista, joka uskosta luovuttuaan on noussut erääksi nykyajan huomattavimmista ateistiaktivisteista. ”Oletko koskaan istuneet paikallaan olevassa junassa, kun viereinen juna alkaa liikkua?” hän kysyi Oodissa. ”Silloin aivonne helposti otaksuvat, että te liikutte ja viereinen juna pysyy paikallaan. Aivonne ajattelevat nurinpäin. Sama tapahtuu silloin, kun joku ajattelee, että universumin on tehnyt älykäs suunnittelija. Ei universumia suunniteltu meille, meidät ’suunniteltiin’ universumiin. Aivan kuin rajajokia ei suunniteltu kulkemaan rajoja pitkin, vaan rajat piirrettiin niiden mukaan.”

Brittiläisen filosofi ja kirjailija AC Graylingin mukaan uskontokeskustelussa on kolme kohtaa. Yksi on metafyyminen keskustelu siitä, mitä maailmankaikkeus sisältää. Se, että hän

kieltää sen sisältävän yliluonnollisia tekijöitä, tekee hänestä ateistin. Toinen on keskustelu etiikan perusteista. Tämä tekee hänestä humanistin. Kolmas on keskustelu uskonnollisten liikkeiden ja järjestöjen paikasta julkisuudessa. Grayling esittää, että niillä on täysi oikeus olla olemassa ja ilmaista mielipiteensä, mutta ei suurempia oikeuksia kuin millään muullakaan intressiryhmällä.

Antropologian professori David Orenstein kertoi tieteen denialismista **Donald Trumpin** presidenttikaudella. Trump on ainoa presidentti viimeisten kahdeksan vuosikymmenen aikana, joka ei ole nimittänyt tieteellistä neuvonantajaa kahden ensimmäisen hallintovuotensa aikana. Trump kutsui ilmastonmuutosta huijaukseksi. Trump kieltäytyi käyttämästä maskia ja pitämästä turvaetäisyyksiä koronan aikana. Trump melkein kuoli koronaan. ”Emme ehkä ole yksin maailmankaikkeudessa. Mutta täällä planeetalla emme taatusti ole yksin. Jokaisella meillä on tehtävä täällä: sekulaarin ja rationalistisen tulevaisuuden varmistaminen”, kahdeksanvuotiaana ateistiksi päätyneen Orenstein lopetti.

Vapaa Ajattelija palaa konferenssin antiin tulevissa numeroissaan.

David Orenstein: ”Tähän koiran reaktioon, jonka papin siunaus aiheuttaa, voivat kaikki tässä huoneessa varmasti samaistua.”

”RATIONALISMI VOI POISTAA MAAILMASTA VIHAN JA JAKAUTUMISEN”

Rationalist Internationalin laivakonferenssiin osallistunut George Leslie kertoo *Vapaa Ajattelijan* haastattelussa, että sai tapahtumassa uuden näkökulman siihen, kuinka rationalististen ajatusten soveltaminen jokapäiväiseen elämäämme voi olla erittäin hyödyllistä kaikkien henkiselle hyvinvoinnille ja menestykselle.

RISTO K. JÄRVINEN

Hei, kuka olet?

Hei, olen George. Synnyin Keralassa Intian eteläosassa, joka tunnetaan rikkaasta historiastaan ja perinteistään. Lapsuuteni oli täynnä rakkautta ja vapautta, kiitos vanhempieni, jotka aina rohkaisivat minua lukemaan, matkustamaan ja valitsemaan omat ystäväni. He halusivat, että olen erinomainen siinä, mitä päätän harjoittaa.

Isäni oli ateisti. Minulla on hyviä muistoja iltakeskusteluista hänen kanssaan. Hän suositteli minulle klassista kirjallisuutta luettavaksi, mukaan lukien intialaisia eepoksia sekä **Tolstoin, Dostojevskin, Tšehovin, Thomas Mannin, Samuel Beckettin** ja **Oscar Wilden** kaltaisten kirjailijoiden teoksia.

Nautin joka hetkestä lapsena. Isäni oli oppaani, kun tutkin maailmaa, ja muistutti minua usein, että olemme kaikki samanlaisia tällä planeetalla. Hän korosti yhteistä ihmisyyttämme siitä huolimatta, että olemme syntyneet tänne sattumalta.

Olin tuolloin aktiivisesti mukana seurakuntani toiminnassa, ja isäni korosti aina toisten uskomusten ja perinteiden kunnioittamisen ja hyväksymisen tärkeyttä. Muistan edelleen, kuinka hän joskus kommentoi sarkastisesti kirkkoon liittyvää toimintaa. Tästä huolimatta hän ei koskaan estänyt minua osallistumasta. Sen sijaan hän rohkaisi pitämään avoimen mielen ja laajan näkökulman.

Äitini työskenteli terveydenhuoltoalalla. Lapsena näin usein, kuinka hän suhtautui myötätuntoisesti kaik-

”Olen kohdannut uhkauksia”

kiin potilaisiin. Pidin häntä roolimalinani, ja hän inspiroi minut lääketieteen uralle aina lääkäriksi asti.

Uskoitko koskaan yliluonnolliseen?

En. Olen aina vastustanut taikauskkoa ja erilaisia uskomuksia, ja ne ovat edelleen melko yleisiä joillain alueilla Intiassa. Nämä uskomukset johtuvat usein pelosta, väärästä tiedosta tai perinteestä. Olen koko elämäni kyseenalaistanut taikauskon ja puolustanut sen sijaan rationaalista ajattelua ja näyttöön perustuvaa ymmärrystä.

Jouduitko vaarallisiin tilanteisiin?

Aiemmin kohtasin usein uhkauksia ja vastustusta, jopa perhepiirissä. Olen kuitenkin ajan myötä tullut rohkeammaksi ja sitkeämmäksi vastustamaan taikauskkoa ja kohtaamaan haasteita. Nyt, kun seison kantani takana lujasti ja ilmaisen näkemykseni luottavaisin mielin, muiden vastustus on alkanut laantua. Tämä on osoitus vakaumuksen voimasta ja voimasta, joka tulee, kun pysyy uskollisena periaatteilleen.

”Vakaumus on tuonut voimaa”

Miksi sinusta tuli rationalisti?

Rationalismi on ollut minua ohjaava voima aina yliopistopäivistäni lähtien. Minulla on ollut jatkuva tarve esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia, jotka perustuvat järkeen ja todisteisiin. Opiskeluaikana päätin olla liittymättä mihinkään poliittisiin puolueisiin tai uskonnollisiin ryhmiin. Muotoilin mieluummin omia mielipiteitäni loogikan ja faktojen pohjalta. Minulla oli monien opettajien ja ystävien tuki tällä matkalla, mikä auttoi suuresti kehitykseni rationalistina.

Huolimatta sitoutumisestani rationaaliseen ajatteluun vältin turhia väittelyjä tai keskusteluja. Aloin lukea kansainvälisiä rationalismia käsitteleviä julkaisuja, ja muistan elävästi **Joseph Edamarukun**, tunnetun rationalistin ja **Sanal Edamarukun** isän.

”Olen ylpeä, että olen rationalisti”

Hänen kirjoituksillaan oli merkittävä vaikutus aikoina, jolloin tutkin rationaalista ajattelua.

Uskon vakaasti, että rationalismi voi muuttaa maailmamme harmonisemmaksi ja rauhallisemmaksi paikaksi, vapaaksi vihasta ja jakautumisesta. Rationalistina puolustan osallisuutta, yhtenäisyyttä ja ystävällisyyttä ilman ennakkoluuloja. Olen ylpeä voidessani kutsua itseäni rationalistiksi, koska tiedän, että tällä filosofialla on potentiaalia luoda parempi maailma kaikille.

Asut Irlannissa nykyään?

Kyllä. Tulin Irlantiin vuonna 1998 jatko-opintoja ja tutkintoja varten. Sitä ennen minulla oli oma vastaanotto Omanissa, josta matkustin usein Irlantiin sijaistoihin. Vaikutuin Irlannin lääketieteellisen järjestelmän laadusta, joka on maailmanluokkaa. Tämä sai minut syventämään perusterveydenhuollon tutkimukseen, alueeseen josta olen ollut erityisen kiinnostunut jo aiemmin.

Irlantiin minua veti myös sen rikas perintö, eloisa kulttuuri, intohimo vapauteen ja eritaustaisten ihmisten lämmin hyväksyntä. Jotkut suosikkikirjailijoistani ovat irlantilaisia, kuten Oscar Wilde, **W.B. Yeats**, Samuel Beckett ja **Bernard Shaw**. He kaikki olivat syvästi yhteydessä rationalistiseen ajatteluun ja inspiroivat edelleen sukupolvia työllään.

Ehditkö harrastaa mitään?

Minulla on monenlaisia kiinnostuksen kohteita, mm. runojen ja matkakertomusten kirjoittaminen sekä historiaa ja perinteistä kertovien dokumenttien ja elokuvien tekeminen. Minua kiehtovat tarinat menneestä, kansanperinteet ja legendat. Tällä hetkellä ohjaan lyhytelokuvaa nimeltä *Kathleen*, jonka tuotan yhteistyössä irlantilaisten ystävieni kanssa.

Miksi päätit osallistua laivakonferenssiin?

Odotan aina innolla rationalistikonferensseja. Ne ovat arvokkaista kokemuksista, joissa voi olla yhteydessä samanhenkisiin ihmisiin, osallistua keskusteluihin ja syventää ymmärrystään rationalistisista ideoista. Ne tarjoavat loistavan tilaisuuden tavata rationalistiyhteisössä vaikuttavia kansainvälisiä hahmoja. Tämän vuoden konferenssi houkutteli erityisesti, koska myös järjestön johtaja Sanal Eda-

”Rationalismilla on ratkaiseva rooli”

maruku oli mukana. Kun sain tietää muista osallistujista ja käsiteltävistä aiheista, innostuin vieläkin enemmän.

Miten kommentoit konferenssia?

Annan täydet pisteet – se oli uskomattoman hyvin järjestetty ja aika-tauluja noudatettiin tiukasti. Erityisen siitä teki tasapaino luentojaksojen ja henkilökohtaisten keskustelujen välillä. Oli hienoa olla vuorovaikutuksessa maailmankuulujen henkilöiden kanssa rennossa ja ystävällisessä ympäristössä. Konferenssissa ei ollut kyse vain puhujien kuuntelemisesta – kyse oli myös verkostoitumisesta. Eniten arvostin tunnetta kaikkien mukana olleiden ainutlaatuisuudesta ja tasa-arvosta. Se oli kokemus, joka vahvisti ajatusta, että eroistamme huolimatta olemme kaikki tasa-arvoisia.

Konferenssipäivät olivat melko lyhyitä. Olisi ollut vielä tehokkaampaa, jos meillä olisi ollut hieman enemmän aikaa sekä istunnoille että verkostoitumiseen. Pidempi konferenssi olisi mahdollistanut kattavamman kokemuksen.

Mikä oli parasta antia?

Konferenssin arvokkain asia oli sanoma yleismaailmallisesta rakkaudesta ja yhteenkuuluvuudesta sukupuolesta, rodusta tai maantieteellisistä eroista riippumatta. Se oli voimakas muistutus siitä, että meillä on yhteinen moraalinen vastuu tarjota positiivisia oivalluksia maailmalle ja korostaa yhtenäisyyden kestäväää perintöä. Tämä on jotain, joka inspiroi meitä työskentelemään kohti yhtenäisempää ja myötätuntoisempaa tulevaisuutta.

Lisäksi sain uuden näkökulman siihen, kuinka rationalististen ajatusten soveltaminen jokapäiväiseen elämäämme voi olla erittäin hyödyllistä henkiselle hyvinvoinnillemme ja menestyksellemme. Varsinkin silloin, kun on kyse päätöksenteosta, on helppo antaa tunteiden hämärtää harkintakykyämme. Rationaalinen ajattelu auttaa meitä pysymään jalat maassa ja tekemään tietoisia valintoja, mikä johtaa lopulta parempiin tuloksiin sekä henkilökohtaisessa että ammatillisessa ympäristössä. Konferenssi vahvisti

rationalismin merkitystä selkeän ajattelun ja harkitun toiminnan kannustamisessa.

Mikä on rationalistien tärkein tehtävä?

Rationalistisen liikkeen tärkein tehtävä nykymaailmassa on edistää kriittistä ajattelua, näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja skeptisyyttä väärän tiedon, näennäistieteen ja ideologisten ääri liikkeiden edessä. Maailmassa, johon valeuutiset, salaliittoteoriat ja polarisoituneet näkemykset vaikuttavat yhä enemmän, rationalismilla on ratkaiseva rooli sellaisen yhteiskunnan edistämiseksi, joka arvostaa logiikkaa ja tiedettä taikauskon ja ennakkoluulojen sijaan. Keskeisiä tehtäviä ovat:

Koulutus – sellaisen opetussuunnitelman edistäminen, joka korostaa kriittistä ajattelua ja tieteellistä lukutaitoa varhaisesta iästä lähtien.

Väärän tiedon paljastaminen – väärin väitteiden aktiivinen tunnistaminen ja kyseenalaistaminen, myyttien kumoaminen ja luotettavan tiedon tarjoaminen yleisölle.

Suvaitsevaisuuden ja osallisuuden edistäminen – monimuotoisuutta kunnioittavan ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävän maailmankuvan edistäminen järjen ja empatian pohjalta.

Todisteisiin perustuvien käytäntöjen puoltaminen – sellaisten julkisten päätösten puolustaminen, jotka perustuvat dataan ja tutkimukseen ideologioiden tai dogmien sijaan.

Maailmanlaajuisen yhteisön luominen – sellaisen rationalistien verkoston rakentaminen, jossa voidaan jakaa ideoita, tehdä yhteistyötä eri projekteissa ja tukea toisia pyrkimyksissämme.

Keskittymällä näihin tehtäviin rationalistinen liike voi edistää merkittävästi tietoisemman, suvaitsevaisemman ja rationaalisemman yhteiskunnan luomista.

Terveisiä Vapaa Ajattelijan lukijoille!

Lämpimät terveiset kaikille lehden lukijoille! Kiitos, että olet osa rationalistiyhteisöä. Odotan innolla, että voin jakaa kanssanne lisää asioita tulevaisuudessa.

ATEISMIN TYHJYYDESTÄ

”En minä voi ryhtyä ateistiksi, eihän ne usko mihinkään!” Tämä ajatus on itsellenikin tuttu niiltä ajoilta, kun aloin hahmottaa, ettei jumalaa tai jumalia ole olemassa. Ateismi on tyhjää. Se on jumaluskon puutetta ja uskovaiselle, joka on täyttänyt koko maailmankuvansa mielikuvitusolenolla, se varmasti tuntuu tyhjältä. Mutta niitä tavallisia ihmisiä, joita yhdistää se, etteivät he usko yliluonnolliseen, usein yhdistää myös tieteellinen maailmankuva. Ja se taas on kaikkea muuta kuin tyhjä.

Tiede on saanut paljon selville meitä ympäröivästä maailmasta, vaikka kaikkia luonnonlakeja ei vielä tunnetaakaan, eikä kaikkea todellakaan vielä tiedetä. Esimerkiksi biologia on selvittänyt, että käytöstä, jota me ihmiset kutsumme homoseksuaaliseksi, esiintyy luonnossa yleisesti. Ja että sukupuolien moninaisuus on tieteellinen tosiasia. Kun nämä yhdistää humanistisiin arvoihin, kuten siihen että kaikki ihmiset ovat arvokkaita ja ansaitsevat ihmisarvoista kohtelua, on loogista, jos tieteellisen maailmankuvan omaava ihminen kannattaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisoikeuksia.

Psykologit puolestaan ovat tutkineet, mikä tekee ihmisen onnelliseksi. On todettu, ettei raha lisää onnellisuutta merkittävästi enää tietyn rajan jälkeen. Kun ihmisen perustarpeet (suoja, ruoka, juomavesi, terveydenhuolto jne.) on saavutettu, onnellisuutta lisää enemmän muiden auttaminen kuin rahan kerryttäminen pankkitilille. Isompi televisio, parempi auto tai kalliimpi talo tuottaa vain lyhytaikaista iloa. Ai-

vokemiamme on rakennettu niin. Siksi on mielestäni loogista, jos tieteellisen maailmankuvan omaava ihminen valitsee ryhtyä minimalistiksi tai käyttää aikaansa vapaaehtoistyössä.

Tiede on selvittänyt, että jopa mehiläiset uneksivat. Mutta sitä emme vielä tiedä, mistä ne näkevät unta. On myös selvinnyt, etteivät eläimet ole vain voittojen ajamia koneita, jotka eivät kykene tuntemaan tuskaa tai kärsimään. Siksi mielestäni on loogista, jos tieteellisen maailmankuvan omaava ihminen valitsee ryhtyä kasvissyöjäksi tai vegaaniksi.

Tämä ei tietenkään tarkoita, että kaikki tavalliset ihmiset, jotka eivät usko yliluonnollisiin ilmiöihin, olisivat heti osallistumassa Priden puistojuhlaan tai tekisivät vapaaehtoistyötä tai olisivat vegaaneja. Meihin vaikuttavat myös ympäristön asenteet, meillä on jokaisella oma historiamme, erilaiset mahdollisuudet ja haasteet, ja jokainen lopulta valitsee itse ne palikat, joista oman maailmankuvansa rakentaa ja mihin aikansa käyttää.

Siksi vapaa-ajattelijoihinkin mahduttaa jäseniä poliittisen kentän koko kirjosta. Meissä on ihmisiä, jotka ovat suuntautuneet enemmän teknologiaan, toisia kiinnostavat enemmän ihmiset tai elävä luonto. Meissä on korkeasti koulutettuja ja sitten niitä, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus, ja kaikkea siltä väliltä. Meissä on kissa-ihmisiä, koiraihmisä, ja ihmisiä joiden ”lemmikki” on kaksipyöräinen ja sanoo ”brumm”.

Kaikkia meitä kuitenkin yhdistää se, ettei maailmankuvamme suinkaan ole tyhjä. Miltä sinun kuvasi näyttää?

Lapsetkin viihtyvät Kouvolan hautausmaan kevättalkoissa.

Kuten kaikilla uskonnottomilla hautausmailla, myös Keski-Suomessa tehdään talkoilla kevätsiivous.

USKONTOKUNTIIN SITOUTUMATTOMIA HAUTAUSMAITA ON YMPÄRI SUOMEA

RISTO PUUMALAINEN JA RITVA AHONEN

Uskontokuntiin sitoutumattomia, pääosin Vapaa-ajattelijain liiton jäsenyhdistysten ylläpitämiä hautausmaita on eri puolilla Suomea.

Hautausmailla on pääsääntöisesti käytössä arkku- ja uurnahautaukset sekä tuhkansirrottelu kenelle tahansa uskonnottomalle tai johonkin uskontokuntaan kuuluvalla vainajalle asuinpaikkakuntaan katsomatta. Palvelunsa hautausmaat hinnoittelevat itsenäisesti ja hinnastot löytyvät kunkin yhdistyksen verkko- tai Facebook-sivuilta.

Forssan Rauhanmaa on kaikille avoin ja sijaitsee Kaikulan kaupunginosassa Vapaa-ajattelijanpolun päässä. Hautausmaata ylläpitää Forssan vapaa-ajattelijat ry. Vainajan tuhka voidaan joko sirotella muistolehtoon

tai haudata uurnahautapaikkaan. Myös arkkuhautausta on mahdollinen. Arkkuhautauksia varten Rauhanmaalla on käytössä kylmiö.

Jyväskylän Leporinne sijaitsee Seppälänkankaalla osoitteessa Kuormaajantie 16. Hautausmaata ylläpitää Keski-Suomen vapaa-ajattelijat ry. Leporinteellä on uurnahautapaikkoja ja tuhkansirrottelualue. Hautausmaa on tarkoitettu ensisijaisesti uskonnottomille vainajille, mutta sinne voidaan haudata myös uskontokuntiin kuuluvia, jos se oli vainajan eläessään ilmaisema tahto. Muistokilpialustaan voi kiinnittää myös muualle haudatun vainajan muistokilven.

Kainuussa uskonnottomien hautausmaa Tuonenviita ja sen osana uurna- ja tuhkansirrottelualue Tuonenlehto sijaitsevat Kajaanin Paltaniemessä Siltalantien varrella. Ylläpitäjänä on Kainuun vapaa-ajattelijat ry. Kaikki hautausmuodot ovat käytössä ja hautapaikan saa kuka tahansa. Muistokil-

pialustaan voi kiinnittää myös muualle haudatun vainajan muistokilven.

Karkkilan Lepola sijaitsee Toivikkeen kaupunginosassa Kappelitien lopussa. Hautausmaata ylläpitää Karkkilan vapaa-ajattelijat ry. Yhdistys ei ole Vapaa-ajattelijain liiton jäsen. Kaikki hautausmuodot ovat käytössä. Hautausmaalla on seremoniarakennus Vilpola, jossa on myös kylmätilat vainajille. Lepola on tarkoitettu ensisijaisesti uskontokuntiin kuulumattomille vainajille, mutta hautausmaalle voidaan haudata myös kaikkiin uskontokuntiin kuuluvia vainajia.

Kemin vapaa-ajattelijat ry:n Ristikankaan hautausmaa sijaitsee osoitteessa Perta-aapantie 82, Kemi. Hautausmaalla on myös seremoniatali Saattola sekä kylmiö. Käytössä on arkku-, uurna- ja sirrotteluhautaukset. Hautausmaalle haudataan vain Kemin vapaa-ajattelijoiden jäseniä ja heidän puolisoitaan.

Kolarin Vaattojärvellä Peukalontien

varrella sijaitseva Kotivaaran hautausmaa on Luoteis-Lapin vapaa-ajattelijat ry:n ylläpitämä. Kaikki hautausmuodot ovat käytössä. Hautausmaalle voidaan haudata kuka tahansa, mutta pääpaino on kirkosta eronneilla ja heidän omallsillaan.

Vanhin vapaa-ajattelijoiden ylläpitämä hautausmaa on Kotkassa osoitteessa Parikantie 82. Hautausmaa on nimeltään Lepopelto ja se perustettiin jo vuonna 1930. Hautausmaan ylläpitäjä on Kotkan vapaa-ajattelijat ry. Käytössä on iso arkkuhautausalue,

uurnahaudat ja tuhkan kätkemisalue. Hautausmaalla on lisäksi muistokyltipaasi, johon voi laittaa myös muualle haudatun vainajan muistokyltin.

Kouvolan Kuusankoskella Voijärventien varrella sijaitsee uskonnottomien hautausmaa Lepola. Hautausmaata ylläpitää Kouvolan vapaa-ajattelijat ry. Mäntykankaisella alueella on tilaa uurna- ja tuhkansirrotteluhautauksiin. Einoimäen hautausmaa Raahen Piehinginissä on siviilirekisteriin kuuluneiden aktiivien perustama jo 1920-luvulla. Hautausmaata ylläpitää Piehingin hautausmaayhdistys ry, joka ei ole Vapaa-ajattelijain liiton jäsen. Hautausmaalle haudataan niin uskonnottomia kuin uskontokuntiin kuuluiakin. Kaikki hautausmuodot ovat käytössä.

Metsähautausmaa Lepomäki sijaitsee Siikaisten Samminmajan kylässä osoitteessa Siikaistentie 1860. Hautausmaata ylläpitää Satakunnan vapaa-ajattelijat ry. Kaikki hautausmuodot ovat käytössä. Hautausmaa on tarkoitettu kaikille, jotka haluavat maailmankatsomuksensa tai viimeisen tahonsa mukaisesti hautasijakseen uskonnottoman maaperän. Alue säilytetään mahdollisimman luonnontilaisena.

Jokaisen uskonnottoman hautausmaan hoitajat tekevät tärkeää työtä uskonnottoman tapakulttuurin ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Kiitos siitä.

Lisää tietoa uskonnottomista hautausmaista ja neuvoja uskonnottomien hautajaisjärjestämiseen löytyy nettiosoitteesta: vapaa-ajattelijat.fi/hautausmaat/

Kirjoittajat ovat Uskonnottomien hautausmaiden verkoston puheenjohtaja ja sihteeri.

TUHKAUKSEN OSUUS HAUTAUKSISSA KASVAA

Tuhkausten osuus hautauksissa kasvoi viime vuonna 64 prosenttiin, kun se vuotta aiemmin oli 62,4 prosenttia. Kasvu on jatkunut pitkään. 50 prosentin raja ylittyi vuonna 2016 ja 60 prosentin raja vuonna 2020.

Tuhkausten kokonaismäärä vuonna 2023 oli 39 076, ja siitä tunnistuksettoman Krematoriosäätiön Helsingin Hietaniemen osuus oli 4098. Muut krematoriot ovat ev.-lut. seurakuntien omistamia.

Vainajia oli viime vuonna 61 106. Kirkkohallituksen tilastojen mukaan heistä haudattiin seurakuntien hautausmaalle 55 788 eli 91,3 prosenttia. Muualle päätyvistä osa haudataan Vapaa-ajattelijain yhdistysten hautausmaalle, mutta suurimman osan tuhka päättyy kaikkien hautausmaiden ulkopuolelle, maa- tai vesialueille.

Seurakuntien hautausmaalle haudatuista muuta kuin ev.-lut. kirkon jäseniä 9628 eli 17,3 prosenttia. Heistä kuitenkin 6578 eli 68,3 prosenttia haudattiin siunaustilaisuuden kirkollisin menoin. Kirkon jäsenyyteen kuulumattomista vain 32,6 prosenttia eli 3137 vainajaa ei siunattu ev.-lut. kirkon menoin.

Hautausuimilain mukaan hautaus tulee toimittaa vainajan katsumusta ja toiveita kunnioittaen. Siviilihautajaisien osuus epäilemättä kasvaa lähivuosina, kun kirjallisen hautausstahdon tekeminen lisääntyy, hautausuimistot alkavat paneutua siviilihautajaisien järjestelyjen tukemiseen, kun siviilihautajaisiin sopivien tilojen tarjonta kehittyy ja uskonnottomien hautajaispuhujien tarjonta ja markkinointi kehittyvät.

Myös ns. suoratuhaus on yleistynyt; tällöin siviilihautajaiset pidetään vasta tuhkausten jälkeen esimerkiksi muistotilaisuuteen, uurnan laskuun tai tuhkan sirroteluun yhdistäen.

Esa Ylikoski

KESKI-SUOMESSA JUHLITTIIN KUUSIKYMPPIÄ

PÄIVI KOVANEN

Keski-Suomen vapaa-ajattelijat ry juhli kuusikymmenvuotista toimintaansa Jyväskylässä 9.3.2024. Juhlaan kutsuttiin oman yhdistyksen jäsenet. Iloksemme saimme vierailijat myös Joensuun ja Tampereen yhdistyksistä. Kiitämme heitä juhlan rikastuttamisesta läsnäolollaan, samoin kiitämme jäseniämme tervehdyksistä ja onnitteista.

Juhlaa varten valmistui kooste yhdistyksen historiasta vuosilta 1964-1988. Tilaisuutta juhlistamaan annoimme liitolta kolme ansiomerkkiä, ja ne myös myönnettiin jäsenillemme. Ne ojennettiin kullekin saajalle heille sopivalla tavalla ja hetkellä. Juhlissa hopeisen ansiomerkin sai **Arto Salmi**. Merkin saajat ovat kaikki tehneet arvokasta työtä yhdistyksen toiminnan hyväksi.

Liittymismaksun suuruudeksi päätettiin 1 markka

Keski-Suomen vapaa-ajattelijat ry perustettiin alun perin nimellä *Jyväskylän vapaa-ajattelijayhdistys*, jonka perustava kokous pidettiin 14. helmikuuta 1964 klo 19:00 alkaen Jyväskylän Työväentalon C-salissa. Paikalle oli saapunut 30 henkilöä ja lisäksi kolme *Vapaa-ajattelijaliiton* edustajaa. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin **Pauli Koivusalo** ja sihteeriksi **Onni Pappinen**, joista tulikin yhdistyksen pitkäaikaisia toimihenkilöitä.

Perustamiskokouksen §10 kuuluu seuraavasti: ”Käytiin pitkä keskustelu jäsenmaksun suuruudesta ja 26 kokouksen osanottajan kannattamana hyväksyttiin jäsenmaksuksi A-jäsen 10 markkaa ja B-jäsen 7 markkaa vuodessa. A-jäsenelle sisältyy jäsenmaksuun liiton julkaisema 8 kertaa vuodessa ilmestyvä julkaisu *Vapaa-ajattelijat*. Liittymismaksun suuruudeksi päätettiin 1 markka, joka menee liitolle.”

Jyväskylän Vapaa-ajattelijat ry:n sopimuskirja allekirjoitettiin 14. helmikuuta 1964, allekirjoittajina Pauli Koivusalo, Onni Pappinen, **Toivo Tirri**, **Otto Haverinen** ja **Eino Bamberg**. Yhdistysrekisteriin ilmoitus lähti maaliskuun 6. Hyväksyntä tuli oikeusministeriöstä 7. huhtikuuta samana vuonna.

Yhdistyksen vuosikokouksessa 1965 maaliskuun 13. päivä (§11) käsiteltiin yhdistyksen tehtävää ja merkitystä. Onni Pappinen käytti puheenvuoron, jossa hän mainitsi seuraavaa: ”Päätettävä on taistelu kirkkoa vastaan. On saatava väestörekisteri, hautausmaat ja verotusoikeus pois kirkolta. Kirkko on korostanut aina humanisia periaatteitaan ja sosiaalisuuttaan, vaikka humaniset aatteet eivät suinkaan ole yksinomaan kirkon piirissä syntyneet. Useimmissa pitäjissä kirkko vastustaa kunnan ja valtion sosiaalisten määrärahojen lisäämistä, vaikka toisaalta kirkko vakuuttaa olevansa huomattava sosiaalisen työn tekijä.”

Vapaa-ajattelijain liitto ry piti ”sääntömääräisen liittokokouksen toukokuun 29.-30. päivinä 1966 Turussa, Turun Vapaaehtoisen Palokunnan talossa Henrikinkatu 24”. Kokouksen 16 §:ssä liiton sihteeri **Raimo Laine** esitelti täydennyksen liiton toimintakertomukseen. Täydennys koski toimintakilpailun tuloksia. Niissä Jyväskylän yhdistys todettiin voittajaksi alle sadan jäsenen sarjassa. Palkkiona saavutuksesta toimintakilpailusta 1965-1966 on kunniakirja. Toimintakilpailussa aktiivisuuden mittareita olivat jäsenhankinnan tuloksellisuus ja järjestetyt tapahtumat.

Omassa toimintakertomuksessaan vuodelta 1966 yhdistys ei kuitenkaan liikaa ylpeile saavutuksillaan: ”Yhdistyksemme toiminta ei ole kuluneena vuonna mitään suuriin tuloksiin yltävää.” Toimintakilpailusta kuitenkin mainitaan, että ”- - sai yhdistyksemme ensimmäisen palkinnon kunniakirjan ja kuparisen kahvipannun”.

Arto Salmi sai juhlassa hopeisen ansiomerkin.

LIITTO TOIMII

Lennokeja Alkon edessä

Yhdistyksen vuosikokouksiin osallistui kuhunkin kauden ajan 10:stä yli 20:een henkilöön. Hallitukseen kuului pääsääntöisesti puheenjohtajan lisäksi kahdeksan varsinaista ja neljä varajäsentä. Hallituksen jäsenissä oli useita pitkäaikaisia aktiiveja, esimerkiksi yhdistyksen alusta vuoteen 1988 asti niin puheenjohtajan, sihteerinä kuin hallituksen jäsenenä toiminut Onni Pappinen.

Tiedottaminen ja vaikuttaminen (kirjelmät) olivat yhdistyksen keskeisiä tapoja toimia. Tässä tarkoituksessa yhdistyksen jäsenet tekivät, kopioivat ja jakoivat uskottomat määrät lennokeja (esitteitä/monisteita). Usein jakopaikkoja valittaessa mainitaan ”Alkon edessä”. Ilmeisesti siellä liikkui runsaasti väkeä. Myös erilaisia yleisötapahtumia sovittiin jakelua varten.

Kokous- ja muitakin ilmoituksia laitettiin paikallislehtiin. Jäseniä kannustettiin myös kirjoittamaan lehtien yleisönosastoihin. Kokoukset linjasivat toimintasuunnitelmiin kulloinkin ajankohtaiset tavoitteet. Monet niistä ovat ajankohtaisia edelleenkin, esimerkiksi yhdistyksen näkyvyyden lisääminen, nuorten mukaan saaminen ja jäsenmäärän kasvu.

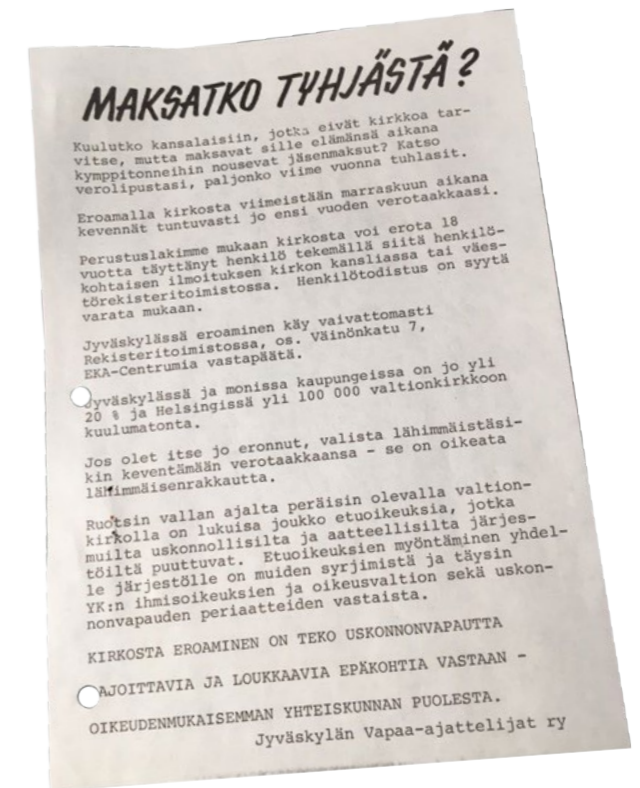
Jyväskylän vapaa-ajattelijoiden vuosikokouksessa vuonna 1980 kohdassa ”Ilmoitusasiat” todetaan, että Vapaa-ajattelijain liitto kehottaa kirjessään yhdistyksiä ja jäseniä säilyttämään hallussaan olevaa vapaa-ajatteluun liittyvää perinnemateriaalia. Valitettavasti vuosien 1964-1988 ajalta ei kansioon ole jäänyt talteen kuin yksi esimerkki lentolehtisestä. Ne voisivat kuvata kunkin ajanjakson vapaa-ajattelun teemoja ja niistä tiedottamista. Näitä materiaaleja on kuitenkin tehty ja kopioitu tuhansia ja tuhansia, yhdestä lehtisestä on voitu ottaa jaettavaksi 2000:sta 9000:ään kappaletta.

Tämän ainoan vuoden 1987 arkistosta löytyneen lennokin viesti on selvä: ”Maksatko tyhjästä? Kuulutko kansalaisiin, jotka eivät kirkkoa tarvitse, mutta maksavat sille elämänsä aikana kymppitonneihin nousevat jäsenmaksut? Katso verolipustasi, kuinka paljon viime vuonna tuhlasit?” Näin alkaa tuon lennokin viesti. Lopuksi tiivistetään eroamiseen sisältyvä viesti: ”Kirkosta eroaminen on teko uskonnonvapautta rajoittavia ja loukkaavia epäkohtia vastaan – loikeudenmukaisemman yhteiskunnan puolesta.”

Vuonna 1992 Jyväskylän Vapaa-ajattelijat ry teki muutossilmoituksen yhdistysrekisteriin. Silloin yhdistys muutti nimensä Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry:ksi.

Vuosikokouksessa 1965 todettiin, että yhdistyksen päätettävä on taistelu kirkkoa vastaan.

Ainoa säilynyt lentolehtinen on vuodelta 1987. Viesti on selvä.

USKONNON JA POLITIIKAN EPÄPYHÄ LIITTO

Markus Tiittulalta julkaistiin viime vuonna kirja "Jumalakortti".
Vapaa Ajattelijan haastattelussa Tiittula mm. toteaa, että
Raamatussa tapetaan kaikkineen pitkälle toista miljoonaa ihmistä.

RIKU BÄHR

Kauanko Jumalakortti- kirjan synnytysoireet kesti? Millainen on tapasi työskennellä?

Kyseisen kirjan tekeminen kesti noin kaksi vuotta, mutta taustalla on pitempi prosessi. Muutimme perheen kanssa USA:han 2016, kun vaalit olivat siellä loppusuoralla. Paikallisessa lehdistössä oli paljon puhetta siitä, kuinka Donald Trump sai paljon tukea evankelikaalisten taholta.

Aloin miettiä, että hetkinen. Eikö Trumpissa yhdisty kaikki ne asiat, joita evankelikaaliset väittävät vastustavansa? Miksi he ovat niin innostuneita Trumpista? Tutkin asiaa ja päädyin lopputulokseen, että he ovat aika lailla erilaisia uskovaisia kuin mihin olemme tottuneet Suomessa. Näistä kokemuksestani kirjoitin *MAGA-Jesus* -kirjan, jonka alaotsikko on "Sokea usko, falskit profeetat ja kristillisen nationalismien nousu Yhdysvalloissa".

Jumalakortti-kirjaa varten kävin lisäksi mm. Unkarissa, Israelissa, Italiassa ja Kreikassa. Päädyin lopputulokseen, että kyse ei ole niinkään "kirkosta" vaan aivan muista toimijoista joilla on pyrkimys vaikuttaa, välillä nerokkaastikin, ihan muihin juttuihin kuin ns. hengelliseen elämään.

Minulla on yli 20 vuoden toimittajatausta, joten menen kirjaa kirjoittaessani "pää edellä" asioihin ja kirjoitan myös itseni mukaan, eli kirjoissani on myös henkilökohtaista seikkailua ja tutkimustyötä.

Kävit tutustumassa Unkariin. Kuinka kaukana tulevaisuudessa Unkarin sekularisoituminen näkemyses mukaan vielä on?

Unkarissa on lakiin kirjattu, että "lapset on kasvatettava kristillisten arvojen mukaan". Tätä ei kuitenkaan ole määritetty mitenkään, ja se antaa hyvin vapaat kädet määrittellä, millainen on "oikea unkarilainen". Pääministeri Viktor Orbán on vielä melko nuori valtionpäämies eli hänellä on vielä vuosia jäljellä, eikä ole kovin varmaa, haluavatko unkarilaiset hänestä eroon. Unkari on jännä Euroopan koelaboratorio, jonka kautta näemme, kuinka uskontoa ja politiikkaa voi sotkea keskenään ja mitä siitä syntyy.

Unkarissa Orbán päättää, mitä uskontoa tuetaan, ja jos olet häntä vastaan, valtion rahahanat sulkeutuvat. Orbánia myös tuetaan USA:n konservatiivien cpac-järjestön puolesta. Yritin vieraillla Unkarissa järjestetyssä suurokokouksessa, mutta toimittajia sinne ei päästetty.

Luuletko, että voisimme nähdä USA:ssa Handmaid's Talen (Orjattareksi-kirjan ja -sarjan) kaltaisen teokratian?

Yritys on kova. Siellä on paljon jengiä, joka todella haluaa tuollaista. Viisi-kymmenen vuotta sitten tuollainen olisi ollut naurettava ajatuskin. Nyt saatiin jo juntattua aborttikielto läpi ja esimerkiksi puhemies Mike Johnson mainostaa, että käyttää 17-vuotiaan poikansa kanssa *Covenant Eyes* -sovellusta, joka raportoi "luottohenkilölle", jos hänen laitteellaan katsotaan pornoa tai muuta

"ei-toivottua materiaalia". Hän ja hänen poikansa ovat siis toistensa luottohenkilöt. Myös hänen avioliittokäsityksensä on "till death do us apart", eli eroa ei hyväksytä.

Saan vieläkin Trumpilta päivittäin sähköpostia, koska menin kerran rekisteröitymään hänen kampanjatilaisuuteensa. Niissä mm. kerrotaan, kuinka "Bidenin FBI vaanii kirkkoja ja tekee listoja ihmisistä, jotka ostavat Raamattuja". Ryhmä on todella iso ja vaikutusvaltainen ja se pyrkii saamaan politiikan, yliopistot ja median haltuunsa, tavoitteenaan "tuhatvuotinen valtakunta".

Yksi tärkein teema on valkoisen kristillisen heteromiehen asemaa uhkaavat tekijät: LGBTQ, maahanmuutto, islam yms. Se saa porukkaa liikkeelle. Toisaalta myös pientä toivonpilkahdusta on näkyvissä, koska hiljainen enemmistö on alkanut herätä ja kokea tämän uskonnolla ratsastavan liikkeen uhkaksi, eikä se välttämättä aio enää pysyä hiljaa. Muun muassa lähes kaikissa osavaltioissa aborttioikeuden kumoaminen on äänestetty nurin.

HAASTATELU

Haastattelit myös Päivi Räsästä. Myös häntä on tuettu USA:sta käsin. Onko hänessä havaittavissa USA:sta tuttua uskonnolla pelaamista ja taktikointia?

Räsänen on kannoissaan poikkeuksellisen aito, enkä näe hänessä itsessään mitään sellaista taktikointia, Samaa ei tietenkään voi sanoa ADF:stä, joka häntä on tukenut. Heidän tavoitteensa eivät välttämättä ole ihan niin puhtaan hengelliset. Suomessahan ei sen enempää uskonto kuin sen vastustaminenkaan ole hyvä poliittinen veto – ainakaan vielä.

Jos Jumala on vain metafora ja uskonto on pelkkää symboliikkaa, mihin sitä tarvitaan? Kysyt tätä arkkipiispa Tapio Luomalta. Mitä hän vastasi?

Keskustelumme oli hyvä ja mielenkiintoinen. Arkkipiispa on erin-

omainen keskustelija. Hän vastasi, että sittenhän meillä olisi vain versio *Kultaisesta säännöstä*. Minä kysyin, että olisiko se ongelma? Hänen mielestään se olisi ongelma siksi, että tarvitaan yliluonnollinen elementti, eli Jumala, jotta meillä olisi motivaatiota toimia säännön mukaisesti. Itselleni tämä toi mieleen ajatuksen, että onko riviuskovainen vain tiukassa hihnassa oleva villi koira, joka heti irti päästessään syöksyisi raatelemaan lapsia. Julma ajatus!

Monet uskonoppineet väittävät, että ateistilla pitäisi olla filosofiset perusteet uskomattomuudellensa. Mitä mieltä olet siitä?

Esimerkiksi Jyri Komulainen sanoi haastattelussani, että hänellä on aina Raamattu, johon pohjata, mutta ateistilla ei ole mitään. Hänestä se on ongelmallista. Minä kommentoin, että jos kaikkien päätelmien on aina keriydyttävä takaisin yhteen kirjaan, mitä

hyötyä keskustelusta on? Eikö lopputulos ole jo silloin päätetty ennen aloitusta. Tähän samaan törmäsin monen älykkään, fiksun keskustelijan kanssa, joiden ajattelu tuntui olevan muuten selkeää, mutta oman uskontonsa kohdalla heillä näytti olevan tyhjä kohta.

Kirjaa varten haastateltit lukuisia ihmisiä, jotka väittävät omaavansa yliluonnollisia kykyjä. Uskoivatko he tosissaan omia juttujaan?

Ehkä yhtenä sääntönä voi pitää sitä, että ne, jotka päästävät minut haastattelemaan heitä, uskovat itsekin omaa tarinaansa. Esimerkiksi moni niistä, joita olisin halunnut haastatella *Taistelu Totuudesta* -kirjaa varten, kieltäytyi "maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi".

Käyt kirjassa seikkaperäisesti läpi Raamatun kymmenen käskyä ja tulet lopputulokseen, ettei niistä mikään ole kovin hyvä?

Raamatussahan tapetaan kaikkineen pitkälle toista miljoonaa ihmistä, joku tutkija on tämän jopa laskenut. Heti alussa, kun Mooses tulee käskytalujen kanssa vuorelta ja näkee, että väki on pystyttänyt kultaisen vasikan ja palvoo sitä, alkaa julmettu verilöyly, jossa kolme tuhatta miestä, naista ja lasta tapetaan. Koko ajan Mooseksella on kainalossa taulu, jossa sanotaan "Älä tapa".

Tappamistahan se kirja on täynnä. Silti me vielä 2000-luvullakin jostain syystä elätämme ajatusta, että nimenomaan kristityt ovat korkean moraalien omistavia, juuri näiden käskyjen ja sen pyhän kirjan vuoksi. Se on omituista, jos tuntee nämä käskyt ja kertomukset.

Olet tekemässä uutta kirjaa, mikä on seuraavan työsi otsikko?

Ehkä hieman korkealentoisesti sanottuna aion täydentää trilogian. Ensin kirjoitin salaliittoteorioista ja sen jälkeen uskonnoista. Nämä molemmat kertovat ihmisistä, jotka uskovat asioita, jotka eivät ole totta. Kolmannessa osassa tulen käsittelemään kaikenlaisia viljejä oppeja laajemmalla pensselillä, lähtien skientologiasta, astrologiasta, homepatiasta jne. Ihminenhan kykenee uskomaan lähes mitä tahansa, aivomme ovat kovin elastiset.

Toimittaja, tietokirjailija Markus Tiittulan haastattelu toteutettiin osana Vapaaklubi Live -lähetystä Tampereella 20.2.2024

KIRKON SUKUPUOLIELÄMÄN KIRJELAATIKKO

YKIRÄIKKÄLÄ

Monet ovat ne asiat, jotka tuottavat päänvaivaa kirkon sisällä ja jakavat rintamaa eri linjoihin. Piispat menivät ehdotuksellaan kahdesta rinnakkaisesta avioliittokäsityksestä sekoittamaan kirkon pasmoja. Kirkolliskokous sai esityslistalle peräti hankalan kohdan.

Sukupuolisuuteen liittyvät asiat ovat aina olleet kirkon piirissä tunteita herättäviä. Voi huoletta sanoa, että sekulaari arki on haastanut kirkkoa usein. Niin myös sukupuoliasioissa, jotka ovat olleet erityisen huolenpidon kohteena kirkon eetoksessa. Avioliitto ei ole kirkolle vain sellainen kuin se oikeudellisena toimenpiteenä käsitetään, vaan se on merkinnyt ja merkitsee edelleen kaikkea sitä, mikä sukupuolisuuteen, sukupuolikäyttäytymiseen ja seksiin liittyy. Avioliittoa on pidetty ja vielä monet pitävät yksin-

omaan Jumalan asettamana liittona. Ihan oikein raamatullisesti.

Se, jolla valta on, määrää säännöt. Kirkko on sanellut alamaisten sukupolvien ajan, mikä on sopivaa ja mikä ei ole, ja se mikä ei ole, on syntiä ja kauhistus. Sukupuoliasioissa eritoten. Ensin nuorille opetettiin, että ”onania” ei ole sallittua. Raamattu kieltää sen, vaikka tosin *Onanin* tarina on tyystin muuta kuin itsetyydytys. On opetettu, että esiaviollinen seksi on ehdottomasti kauhistuttava teko. Tiukimmassa tulkinnassa seksi oli

vain jälkeläisten tuottamista varten. Avoliitoissa eläneet olivat turmiollisia susipareja. Vain alttarilla sai luvan mennä samaan vuoteeseen.

Kirkollisessa vihkimisessä usein toimitaan edelleen niin raamatullisesti, että morsion isä taluttaa tyttärensä alttarilla odottavalle sulholle. Tässä tapahtuu symbolisesti omaisuuden luovuttaminen. Tyttären luovutus uudelle omistajalle, tulevalle aviomiehelle. Se on raamatullista. Tätä tunkkaista rituaalia ei liene nähdyn missään mies- tai naispuolisten parien vihkimisissä. Luonnollisestikaan ei ole myöskään nähty isän taluttavan poikaansa alttarilla odottavalle morsiolle luovutettavaksi.

Joskus aikoinaan Suomessa alttarille meno katsottiin vain jo kihlauksessa solmitun avioliiton vahvistamiseksi. Siunailtiin ja rukoiltiin. Kihlaus oli jo sitoumus. Ei siinä pappeja tarvittu. Kirkkoviikiminen määrättiin pakolliseksi vasta vuonna 1734. Siitä tuli fundamentti – ei juridista avioliittoa ilman papin puheita ja taikamenoja. Kirkolla oli vielä mahti ja valta.

Eikä aikoinaan sänkyynkään menty vasta papin aamenen jälkeen. Syntiä siitä tuli vasta, kun kirkko sen sellaiseksi julisti. Toisin kuin voisi kuvitella, oli aikanaan jopa aivan normaalia, että lapsia tuli ennen avioliittoa, joka yleensä solmittiinkin vasta kolmissakymmenissä. Näin ainakin läntisessä Suomessa. Se oli ikään kuin osa avioliittoa edeltävää seurustelua.

Kirkko on joutunut ajan myötä sopeutumaan maallistumiskehitykseen. Pakollisesta kirkkoviikimyksestä luovuttiin Suomessa vasta vuonna 1917, kun siviiliavioliitto laillistettiin. Siihen asti kirkolla oli ollut avioliittomopolitiikka vajaan pari vuosisataa. Kirkko on joutunut mukautumaan avioliiton maalliseen juridiseen merkitykseen ja on sittemmin suostunut myös ns. siunaamaan maistraatissa solmitut avioliitot. Nykyisin yli puolet avioliitoista solmitaan maistraateissa ja määrä kasvaa.

Piispojen vihkimisesitys on kylämielenkiintoinen. Se on kyllä ja ei. Viidesläisen kansanedustaja **Päivi Räsänen** mielestä se on ristiriitainen. Siitä olen Räsänen kanssa samaa mieltä. Emerituspiispa **Miikka Ruokanen** taas omassa kritiikissään lyö pöytään luomisteologiakortin. Hyväksymällä piispojen mallin kirkko siis tunnustaisi, että luominen on silkkaa pötyä. Rankkaa. ”Mieheksi ja naiseksi hän

FAKTA

Piispat ovat esittäneet kirkolliskokoukselle kahden rinnakkaisen avioliittokäsityksen hyväksymisestä kirkkojärjestykseen.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokous päätti ylimääräisessä kokoontumisessaan 12.3.2024 lähettää kirkolliskokoukselle kirkkojärjestyksen muutosesityksen, joka koskee kirkon avioliittokäsitystä. Tähän päätökseen jätti eriävän mielipiteen yksi piispa, Lapuan **Matti Salomäki**.

Esityksessä ehdotetaan, että kirkkojärjestykseen lisätään säännös kahdesta rinnakkaisesta avioliittokäsityksestä. Toisessa avioliitto ymmärretään miehen ja naisen välisenä ja toisessa kahden henkilön välisenä. Piispainkokous myönsi, että eri avioliittokäsitykset ovat kuitenkin teologisesti ”jännitteisessä” suhteessa toisiinsa.

Mikäli esitys menisi kirkolliskokouksessa läpi, Suomen evanke-

lis-luterilaisen kirkon papit saisivat oikeuden toimia kummankin hyväksytyyn avioliittokäsityksen mukaisesti. Kyse olisi nimenomaan oikeudesta valita kahdesta rinnakkaisesta ja yhtäläisesti hyväksytyistä kirkon avioliittokäsityksestä. Pappi voisi noudattaa jompaa kumpaa avioliittomallia. Mutta seurakunnan kirkkoherralla olisi velvollisuus järjestää pappi vihkimään samaa sukupuolta olevan parin.

Toukokuun kokouksessa aloite lähetettiin valiokuntakäsittelyihin ja siitä äänestettäneen marraskuussa, jolloin kirkolliskokous kokoontuu seuraavan kerran.

Kirkolliskokouksessa kirkkojärjestysmuutosten hyväksyminen vaatii taakseen ¾-osan enemmistön. Toukokuun kokouksessa yleisvaliokuntaan lähetettiin aloite siitä, että määränemmistöksi riittäisi 2/3-osan enemmistö.

heidät loi”, nimittäin. Aikaiset Raamatun kirjoittajat eivät liene tunteneet intersukupuolisuutta, mikä asia on useille uskovillekin hankala sovittaa kristilliseen katsomukseensa.

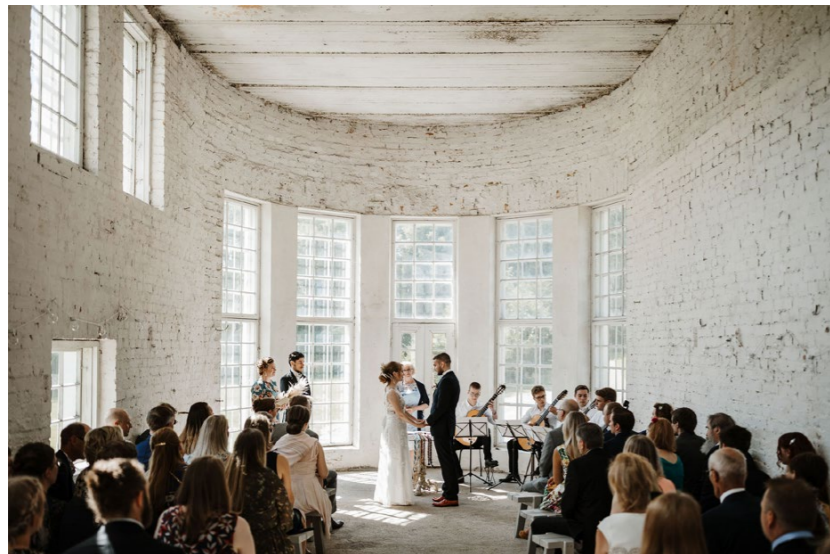
Samasta teemasta Räsänen ajautui yli vuosi sitten vastahankauksiin kotiseurakuntansa kanssa, kun tämä julkeni sallia homoavioliittojen solmimisen. Tämä perustui siihen, että seurakunnan tilat on oltava ”yhdenvertaisesti kaikkien seurakuntalaisten käytettävissä”. Tämä ”Jumalan lain vastainen” ja kauhistuttava päätös ei Räsäselle ja miehelleen **Niilolle** tietenkään käynyt. Räsäset kantelivat siitä hallinto-oikeuteen. Jutun käsittely on vielä kesken.

Räsäsillä voi olla hankalaa saada haluamansa tuomio hallinto-oikeudesta, kun kirkkolain kohta, johon he vetoavat, kuuluu niin, että kirkon tiloja saa käyttää vain ”sen pyhyteen soveltuviin tarkoituksiin”. Niinpä sitten vain määrittelemään, mikä on kirkon pyhyteen soveltuva ja mikä ei ole. Ja ei kun Raamattu käteen ja tulkitsemaan. Raamattua tulkitaan uskon-

nolla ja uskontoa Raamatulla. Ei väliä, vaikka tekstillä ja tulkinnalla voi olla ajallista eroa 2000-3500 vuotta.

Kun ollaan tiukkoja, niin sitten ollaan oikein. Lestadiolainen *Rauhan Sana* -liike jätti kutsumatta piispa **Jukka Keskitalon** tämän kesän suvijuhlille. Syytä ei tarvitse arvella, vaikka liikkeestä asiaa ei myönnetä. Jotenkin hellyttävää – kuin lapset hiekkalaatikolla: ”Mää en sun kanssa leiki!”

Piispojen avioliittoesitystä on joku kuvaillut ”variksen valaksi”. Siksi kutsutaan sopimusta, jota toinen osapuoli ei kunnioita. Mutta mitään sopimusta ei toukokuun kirkolliskokouksentamissa tehty. Esitys meni valiokuntamyllytykseen. Esityksen hyväksyminen vaatii ¾-osan enemmistön, joten seuraavassa marraskuun kokoontumisessa mahdollinen äänestys ei liene ole edes tiukka. Niinpä kirkolliskokous lähetti yleisvaliokuntaansa aloitteen, jossa määränemmistöä säännös muutettaisiin niin, että enemmistöksi riittäisi kaksi kolmasosaa. Allekirjoittajia oli 25. Eivät kaiketi olleet niitä konser-

Sivilivihkimiset ovat yleistyneet: niiden osuus on nyt noin 60 prosenttia. Kuvassa Marja Vinni pitämässä uskonnotonta puhetta häätjuhlassa. Kuva: André Bottenstock.

vatiivisimpia edustajia. Kokous valitsi tuon valiokunnan puheenjohtajaksi **Pekka Särkiön**, entisen kenttäpiispan, joka ei ole uudistusmielisimpiä, eikä innokkaimpia seksuaalivähemmistöjen tukijoita.

Tämä aktuaali kirkon kiista johtuu maailman muuttumisesta niistä ajoista, kun kirkko vielä oli ”The Kirkko”. Yhteiskunta on monimuotoistunut, yksilön vapauksille ja yksilöllisyydelle tullut tilaa. Kirkkoon kuuluu Raamatun tulkinta. Ja koska on kyse tulkinnosta, Raamattu kun ei ole yksiselitteinen käsikirja mihinkään, on kiehuva soppa valmis. Piispoja ei käy tässä asiassa kateeksi (vaikka palkkaus kenties sitä teettää). He joutuvat luovimaan kahden tulen välissä. Ja niinpä on syntynyt tällainen merkillinen ehdotus kaksoisstandardin käyttöön otosta.

Konservatiiveilla itsellään on kuitenkin eräänlaiset kaksoisstandardit: he toivottavat homoseksuaalisesti suuntautuneet tervetulleiksi ”sellaisina kuin ovat” ja nämä ovat Jumalalle yhtä arvokkaita kuin ”normaalit”. ”Me kaikki olemme yhtä syntisiä” jne. Mutta näiden parisuhdetta ja sellaista ”käyttäytymistä” ei tervetulleeksi toivoteta. Sehän se vasta syntii onkin. Paradoksaalisesti kirkko on vastikään ottanut käyttöön ”toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman”, nimeltään *Ovet auki kaikille*. Voi tätä ironiaa.

Helpointa kirkolle olisi palata vuosisatojen takaiseen käytäntöön

ja jättää sikseen koko vihkiminen, tuo kirkolle perusteeton erioikeus. Siunailkoot keitä ja mitä haluaakin. Riitoja ja hallinto-oikeuksien työtaakkaa sekään ei silti vähentäisi. Kävi kirkolliskokouksessa sitten miten kävi, seurauksena tulee kirkosta eroamisia, eikä se nyt olekaan pahitteeksi. Paitsi tietty kirkolle. Lähetyshiippakunnan piispa (ei kirkon piispa) **Juhana Pohjolan** mukaan kansankirkkoa uhkaa lahkoutuminen, jos piispainkokouksen esitys menee läpi.

Keski-Porin kirkossa järjestettiin toukokuun alussa sateenkaarimessu. Kyseessä oli ”seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville sekä heidän läheisilleen ja tukijoilleen turvallisemman tilan periaattein toteutettu messu”. Järjestäjänä oli seurakunnan ohella *Satakunnan Seta ry*. Ilmoitus seurakunnan Facebook-sivulla poiki runsaasti kommentteja. Ilmeisesti varsin hapokkaitakin, kun nimittäin kommentointia en päässyt seuraamaan. ”Keski-Porin seurakunta rajoitti sitä, kuka voi kommentoida tätä julkaisua”, luki päivittyksessä. Tiedusteluuni miksi, ei vastattu.

Nuorempien tiedoksi ja vanhempien muistin tueksi kerrottakoon vielä jutun nimen alkuperä. Yleisradio esitti 70- ja 80-luvuilla ”Sukupuolielämän kirjelaatikko”-nimistä ohjelmasarjaa, joka oli Suomessa tuolloin aivan uutta. Itse en tuolloin nuorena kloppina ohjelmaa kuunnellut. En ainakaan tunnusta.

VAPAA AJATTELIJA

60 VUOTTA SITTEN

”Åke Dahlberg taas kirjoittaa kirjassaan ”Kirkon ABCD”, että yhä vielä rauhautuu 2.000 miljoonaa pakanaa pimeydessä ja palvo luotuja luoja sijasta. Esitetään väitteitä, joiden mukaan kristinusko on uskonnoista korkein, koska muissa uskonnoissa ihminen vain ponnistele päästäkseen kosketuksiin jumaluuden kanssa, kun sen sijaan kristinuskossa Jumala itse tulee pelastamaan.

Rippikoulussa siis opetetaan mitä pahinta barbaarista magiaa, selittää Eva Moberg, ja kehitetään jäykkää suvaitsemattomuutta muita uskontoja ja ateismia vastaan. Tätäkö meidän mielestämme nykyhetken ja tulevaisuuden ihmiset tarvitsevat?” (A.S.: rippikoulu ja nykyaika)

(Vapaa Ajatteliija N:o 2. 1964)

LYHYET

ET:N YO-STIPENDIT TAMPEREELLE JA EURAAN

Vapaa-ajattelijain liiton stipendeistä valtakunnallisesti parhaille elämäntutkimustiedon yo-kokeen suorittaneille uusille ylioppilaille kaksi meni Tampereelle ja yksi Euraan.

Liiton 80 euron ET-stipendin ja kunniakirjan saivat Inka Matilda Pekola 107 pisteellä ja Kaisla Mei Minerva Hannuksela 105 pisteellä Tampereen yhteiskoulun lukiosta sekä Venla Ilona Peltonen 105 pisteellä Euran lukiosta.

Tällä kertaa pääkaupunkiseudun lukioiden parhaat kirjoittajat saivat tyytyä Helsingin seudun vapaa-ajattelijain stipendiin. Hyviä tuloksia saivat myös

Seinäjoen lukion, Rovaniemen Lyseonpuiston lukion, Jyväskylän Schildtin lukion, Kotkan lyseon ja Laukaan lukion uudet ylioppilaat. Tampereelta peräti viisi muuta ylioppilasta oli 30 parhaan ET:n yo-kirjoittajan listalla.

Yli kymmenen vapaa-ajattelijain yhdistystä myöntää ET-stipendejä peruskoulun päättävälle nuorille ja uusille ylioppilaille. Tavoitteena on lisätä myönnettävien stipendien määrää kautta maan. Samoin vapaa-ajattelijat tukevat elämäntutkimustiedon asemaa, opetusta ja oppimateriaalien kehittämistä. Liitto on hakenut rahan keruulupaa näihin tarkoituksiin.

KRISTINUSKO NIMENÄKÄÄN EI MYY

Turun kristillinen opisto vaihtoi nimensä Linnasmäen opistoksi: ”Kaivolän [opiston rehtori] mukaan liian moni hakija jättää hakematta opistolle nimen antamien väärin mielikuvien perusteella.” Seurakuntalainen-verkkolehti kertoo muutoksia olleen enemmänkin: Esimerkiksi Savonlinnan kristillinen opisto on nykyään virallisesti Savonlinnan kansanopisto eikä Kauhajoen Opisto käytä koko nimeään

Kauhajoen Evankelinen Opisto.

Epäilemättä kristinusko ei nimesäkään enää houkuttele opiskelijoita. Toinenkin syy on mahdollinen: Kun esimerkiksi aluehallintovirasto osti koulutuksen otsikolla ”Uskonnonvapauten ja katsomuksiin liittyvät kysymykset koulussa”, kuulosti STEP-koulutus varmasti paremmalta kuin entinen nimi Seurakuntaopisto.

KIRKOLLISVERO KASVAA HUOMAAMATTOMASTI

Hallitus säättää verotusta: ”Kuntien tulopohjaa vahvistetaan korvaamalla ansiotulovähennys työtulovähennyksellä. Muutos kasvattaa kuntien verotuloja ja vähentää valtion.” Kirkollisveron veropohja taas on sama kuin kuntaveron, jolloin muutos automaattisesti sataa kirkon laariin, vaikka muodollisesti seurakunta ei ve-

roprosenttia nosta.

Aiemmin vastaava tapahtui soite-uudistuksen yhteydessä. Tuolloin seurakunnille tuli noin 35 miljoonaa euroa lisää pyytämättä ja yllättäen. Nytkään muutos ei liene kovin merkittävä suhteessa kirkollisveron noin miljardin euron tuottoon.

JEHOVANTODISTAJAT HÄVISIVÄT OIKEUDESSA

Käräjäoikeus vapautti tunnetun ex-jehovantodistajan, joka oli julkaissut www-sivullaan nauhoitteita karttamista koskevasta seurakunnan vanhimman opetuspuheesta. Muodollisesti todistajat vetosivat siihen, että puhe pidettiin yksityiskodissa. Käytännössä heitä varmasti häiritsi opin julkinen kritisoiminen. Karttamisopin mukaan seurakunnasta eronneen tai erotetun todistajan kanssa ei saa pitää yhteyttä, ei vaikka hän olisi läheinen sukulainen. Oikeudelle vetoa-

minen kotirauhaan ei kelvannut:

Uskonnollinen vakaumus kuuluu yksityiselämän piiriin, mutta jos toimi uskonnollisessa yhteisössä ja opetti opinkappaleita, ei vakaumus voinut kuulua yksityiselämän piiriin. Asianomistajat eivät toimineet tallenteilla yksityishenkilöinä. He olivat seurakunnan vanhimpia ja heillä oli pitkälle menevä valta-asema ja he käyttivät sitä opettaessaan seurakuntalaisille karttamisoppia. Asianomistajat olivat hakeutuneet seurakunnan piirissä julkiseen tehtävään.

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTON TOHTORIPROMOOTIOSSA EI JUMALANPALVELUSTA

S euraava tohtoripromootio Joensuussa ei sisällä jumalanpalvelusta. Tiedotteen mukaan ”UEF [Itä-Suomen yliopisto] on monikulttuurinen yliopisto, joten haluamme kunnioittaa kaikkia katsomuksia ja järjestää jumalanpalveluksen sijaan tunnustuksettoman tilaisuuden.” Yliopiston rehtorin mukaan tohtoreista moni on ulkomaalainen, eikä moni suomalainen osallistujia enää kuulu kirkkoon.

Hyvä näinkin, vaikka vapaa-ajattelijoina perustelisimme asian lukumäärien sijaan periaatteella: uskonto ei kuulu valtion yliopiston toimintaan. Promootio on yleensä muutaman vuoden välein järjestettävä juhla, johon kutsutaan tohtoriksi edeltävän promootion jälkeen väitelleet. Muodollistakaan hallinnollista merkitystä sillä ei ole, toisin kuin tohtorinväitöksellä.

PÄIVI RÄSÄSEN KIIHOTUSJUTTU KORKEIMPAAN OIKEUTEEN

P äivi Räsänen ”raamattukäräjät” jatkuvat. Vaikka poliisi, käräjäoikeus ja hovioikeus eivät löytäneet rikosta, katsoo yleinen syyttäjä edelleen Räsänen kirjoitusten homoseksuaaleista olevan lainvastaisia kiihotusta kansanryhmää vastaan. Korkein oikeus myönsi valitusluvan, ja varsinainen ratkaisu tulee ehkä alkukesästä 2025. Jos tuomio nyt tulee, Räsänen valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.

Räsänen kirjoituksista loukkaavin linkittää homoseksuaalisuuden ja seksuaalisen hyväksikäytön: ”Jos pinnalliseen seksuaaliseen arvopohjaan yhdistetään viesti siitä, että yhteiskunnan kannalta on yhtä toivottavaa avioitua myöhemmin joko omaa tai toista sukupuolta olevan kanssa, tällä rohkaistaan selvästi myös varhaisiin homoseksuaalisiin kokeiluihin. Tämä avaa väylän myös seksuaaliseen hyväksikäyttöön, jossa aikuisten miesten on helpompi saada seksikontaktteja alaikäisiin poikiin.” Käräjäoikeuden mukaan teksti on kyllä loukkaavaa, mutta asiayhteys huomioiden kuuluu sananvapauden sallimalle alueelle.

ARVOKKAITA POHDINTOJA MORAALIN HARMAALLA ALUEELLA LIKKUMISESTA

Georgia Oakley: *Blue Jean*. Elokuva, 2023.

EERO SUORSA

Georgia Oakleyn ohjaama ja käsikirjoittama elokuva *Blue Jean* (2022) sai Suomen ensi-iltansa 29.12.2023, vaikka elokuvan pystyi katsomaan jo aiemmin muun muassa suoratoistopalvelu *ViaPlaysta*. Tämä itsessään kertoo jostain mielenkiintoista elokuva-alan murroksesta.

Siinä missä *Finnkino* kohtasi takavuotena paljon vastustusta kahtaessaan lukuisia perheyriityksiä ja joutuessaan käyttämään erilaisia leimakorttilippuja saadakseen ihmiset itselleen myötämielisemmäksi, suoratoistopalvelujen tuleminen on herättänyt paljon vähemmän vastustusta elokuvien suurkuluttajissa. Elokuvien muotoa tämä on jo itsessään muuttanut; kun suoratoistopalvelut aloittivat sarjaformaattista, niin myös perinteisten studioiden tekemät elokuvat alkavat rytmitykseltään, musiikiltaan ja kerronnaltaan muistuttaa yhä enem-

män pitkän sarjan formaattia loppuen ikään kuin kesken.

Tosin tämänkään kritiikin kirjoittaja ei katsonut elokuvaa kinon penkiltä käsin, vaan kotisohvalla istuen.

Pysähtyneitä betonihelvettejä

Elokuva sijoittuu vuoden 1988 Newcastleen, Yhdistyneeseen Kuningaskuntaan, kertoen lesbön liikunnanopettaja **Jean Newmanin** (**Rosy McEwan**) tarinan. Vaikka elokuva kuvaa lyhyttä tapahtumajaksoa, se onnistuu kiteyttämään ihmisenä olemisesta hyvin tärkeitä asioita.

Elokuva käyttää voimakkaasti hyväkseen symboliikkaa osana kerrontaa, mistä jo pelkästään elokuvan nimi, *blue* eli *sininen* tulee. Sininen on viitannut länsimaisen kulttuurin kuvastossa masennukseen, mutta se on myös valkaisevan hiusvärin väri määrässä sekoitusmuodossaan. Sinisestä saadaan sekoittaessa nopeasti myös harmaan sävyjä, ja koko Newcastle näyttäytyy pääministeri **Margaret Thatcherin** hallituskaudella ankaralta, harmaalta ja autoritaarisen betoniselta. Koillis-Englannin rannikolla sijaitseva Newcastle taantui taloudellisesti erittäin pahasti Thatcherin aikana, ja tässä mielessä elokuva näyttäytyy myös taloudellisen pysähtyneisyyden ajan kuvauksena. Elokuva katsellessa mieleen nousee myös muita eurooppalaisia lama-ajan kuvauksia, kuten kreikkalainen **Alexandro Avranasin** elokuva *Miss Violence* vuodelta 2013.

Sinisen ja harmaan eri sävyt – myös moraalissa

Elokuvan nimi aukeaa katsojalle välittömästi jo avauskohtauksessa, jossa Jean sekoittaa itselleen valkaisevaa hiusväriä erilaisista sinisistä jauheista. Kumikäsiineissä olevat kädet sekoittavat

väriä astiassa jo ennen kuin katsoja näkee Jeanin kasvot ensimmäistä kertaa muuten hämärässä kylpyhuoneessa. Musiikki on kevyttä, mutta silti alleviivaavaa tuoden mieleen vuoden 1973 elokuvan *Tuhkakeskiviikko*. Elokuvan musiikin ovat säveltäneet **Chris Roe** ja **Stavros Papanikolau**, jotka tekevät hyvää työtä korostaessaan elokuvan juonen aikana lukuisia sinisen ja harmaan sävyjä.

Tämä hiuksen värjääminen valkeammiksi toistuu halki elokuvan. Hiusvärin muuttaminen on symboli jatkuvalla sopeutumiselle ympäröivän konservatiivisen yhteiskunnan paineisiin; Jean yrittää koko ajan olla jotain, mitä ei haluaisi olla, eli pysyä kaapissa niin työtovereiltaan kuin naapureiltaan. Toisin sanoen, Jean haluaa olla kunnollinen liikunnanopettaja, jota luullaan heteroksi.

Jean on matkalla töihin ja kuuntelee autoradiosta, miten Margaret Thatcherin konservatiivihallitus on juuri säättämässä homoseksuaalisuuden vastaisista laeista kuuluisinta, pykälää 28, joka voimaan tullessaan kielsi kaiken ”homoseksuaalisen materiaalin” levittämisen kunnallisissa kouluissa. Kun uutiskuuluttaja lukee sanan ”pykälä 28”, Jean vaihtaa kanavaa urheiluselostusten pariin ollen taas ”kunnollinen jumppamaikka”. Pian jalkapallotulokset vaihtuvat anglikaanisiksi virsiksi kohtauksen siirtyessä suoraan koululle, jonka värisävyt ovat vähintään yhtä harmaat kuin koko ympäristö.

Leikkaus on tässä kohtaa hyvin osuva – Margaret Thatcherin on arvioitu olleen kautta aikain uskonnollisin pääministeri Brittein saarten historiasa. Hurskaana metodistina kasvanut ja poliittisista syistä Englannin kirkon jäseneksi kääntynyt Thatcher hyödynsi usein raamatullista retoriikkaa perustellessaan uusliberalistista talouskuripolitiikkaansa, muun muassa puheissaan Falklandin sodan aikana, murskatessaan hiilikaivostöyläisten la-

kon ja selvityksensä IRA:n pommi-iskusta konservatiivien puoluekokouksessa Brightonissa 1984.

Jean ei kuitenkaan protestoi Thatcherin säättämää lakeja vastaan, vaikka hänellä on naisystävä **Viv** (**Kerrie Hayes**). Toimiessaan siskonpoikansa lapsenvahtina hän jopa kieltää koko suhteen olemassaolon. Elokuva on tässä kohtaa varsin hyytävää katsottavaa, pariskunnan vuoropuhelua ei juuri tarvita.

Tilanne kuitenkin kärjistyy, kun Jeanin uusi oppilas **Lois** (**Lucy Haliday**) saapuu eräänä iltana paikalliseen homobaariin, ja kun Jean joutuu opettajan asemassa pyytämään tätä poistumaan. Jeanin kaksoiselämä on paljastunut, mutta samaan aikaan Jean tietää myös oppilaansa tilanteen. Lois ei kuitenkaan salaa seksuaalisuuttaan koulussa, vaan joutuu väkivaltaisen kiusaamisen kohteeksi. Jeanilla on vaikeuksia puuttua kiusaamiseen, koska hän menettäisi työnsä näin tehdessään. Loisiin kohdistuvaan kiusaamiseen osallistuvat myös opettajat – ja tässä kohdin vanha sanonta, jonka mukaan opettajainhuoneet ovat maailman julmimpia paikkoja, pitää ikävä kyllä paikkansa.

Oikean ja väärän välinen ero

Toisaalta elokuva antaa tässä kohtaa katsojalle arvokkaita pohdintoja moraalisen harmaalla alueella liikkumisesta; miten vaikeaa on joskus toimia oikein. Kun Jean käy kylässä sisarensa luona, sisko kertoo tienneensä koko ajan, että Jean on lesbo, ja että valehtelu omalle sisarelle on turhaa ja loukkaavaa.

Huoneessa leijuu ilmassa ääneen lausumattomana ajatuksena, että myös Margaret Thatcher on turha. Vaikka sisaren olohuoneessa on paljon lapsiperheen pastellisia värisävyjä, niin näyttää kuin koko kuvaruutu olisi käsitelty harmaan tai sinisen sävyillä koko kohtauksen ajan. Lasten nauru ei juuri tunnu ulottuvan ruudun lävitse katsojaan asti. Samaan aikaan koko kohtauksesta välittyy Thatcherin pykälän 28 syvä ironia; mikä uhka Jean voisi olla lapsille, joita pykälän 28 väitettiin suojelevan?

Lopulta Lois erotetaan koulusta, ja edes tässä kohtaa Jean ei protestoi. Jean maksaa hiljaisuudestaan kalliin

hinnan – parisuhde kariutuu eikä ole korjattavissa. Jean päättää kuitenkin tehdä oikein, ja pyytää anteeksi Loislta, esitellen tälle kodittomien lesbojen turvatalon. Tällaiset turvatalot olivat yleinen ilmiö Thatcherin ajan Yhdistyneessä Kuningaskunnassa, ja elokuvan ote on tässä kohtaa realistinen.

Elokuvan loppuhuipentuma on kuitenkin rehellisyys itseään kohtaan: Jean tulee kaapista ulos työpaikallaan sekä lankomiehelleen. Elokuvan viimeisessä kohtauksessa Jean nauraa työpaikkansa parkkipaikalla auton ratissa.

Thatcherin ajan kuvaus

Elokuvan musiikin tukena toimivat ehdottomasti pykälää 28 puoltavat puheenvuorot parlamentista, joita kuullaan ajoittain televisiosta. Katsellessaan televisiota Jean ja Viv lausuvat olennaisen kysymyksen: ”Miksi he vihaavat meitä niin paljon?”

Eräs syy löytyy Thatcherin uskonnollisesta taustasta. Kun nuori **Margaret Roberts** esitteli tulevan aviomiehensä **Dennis Thatcherin** isälleen **Alf Robertsille**, jopa tuleva aviomies oli yllättynyt tunnetun maallikko-saarnaajan ja paikallisen konservatiivipoliittikon perheen uskonnollisesta kiivaudesta. Avioliiton myötä Thatcherista tuli anglikaani, mutta hänellä oli aina vaikeuksia hyväksyä Englannin kirkon sosiaalipoliittisia näkemyksiä, kuten köyhien ja pienituloisten auttamista ja Falklandin sodan vastustamista. Sydämeltään Thatcher pysyi metodistina, ja tiettyssä mielessä voidaan todeta että Thatcherin poliittisessa missiossa oli kirjaimellisesti kyse lähetystehtävästä.

”Talous on ainoastaan metodi; päämääränä on ihmisen sielun muuttaminen”, Thatcher totesi itse. Thatcheria voidaan kutsua todelliseksi maanläheiseksi protestantiksi; Euroopan yhdenytminen oli hänelle ”tyhjänpäiväinen idea” kuten myös yhteiskunta itsessään.

Pykälä 28 sai surullisen kuuluisia lisäkaikuja koko Kansainyhteisössä; vaikka pykälä kumottiin vuonna 2000 Skotlannissa ja vuonna 2003 Englannissa ja Walesissa, niin pykälästä mallintavaa lainsäädäntöä on sovellettu esimerkiksi englantia puhuvalla Kariibialla, kuten Jamaikalla.

FAKTA

Margaret Thatcher (1925–2013) toimi Yhdistyneen Kuningaskunnan pääministerinä vuosina 1979–1990 ja Konservatiivipuolueen puheenjohtajana vuosina 1975–1990. Suomessa Thatcherin ihailijoihin ovat kuuluneet mm. **Alexander Stubb**, **Elina Lepomäki** ja **Nalle Wahlroos**.

Thatcherin konservatiivihallitus säätöi mm. homoseksuaalisuuden vastaisen lain, pykälän 28. Se oli voimassa Englannissa ja Walesissa vuodesta 1988 vuoteen 2003. Skotlannissa pykälä kumottiin vuonna 2000.

Sydämeltään Thatcher pysyi aina metodistina. Metodistit olivat alun perin Englannin kirkon sisäinen herätysliike, joka erosi Englannin kirkosta vastareaktion valistukseen 1700-luvulla. Maailmanlaajuisesti metodistien kanta homoseksuaalisuuteen on ristiriitainen, osa kirkoista hyväksyy homoseksuaalit papiston jäseniksi, mutta ei samaa sukupuolta olevien avioliittoja.

Englannin kirkko, jonka jäseniä kutsutaan anglikaaneiksi, hyväksyi samaa sukupuolta olevien avioliitot vuonna 2023. Tämä tapahtui 20 vuotta pykälän 28 kumoamisen jälkeen.

Elokuvilla ja taiteen muodoilla voi olla voimaa antaa moraalialueita koskevia opetuksia. Niin tekee myös *Blue Jean*. Lukijan on hyvä muistaa, että vastaava lainsäädäntö on tällä hetkellä voimassa niin Venäjällä kuin Turkissa.

Kirjallisuus

Filby, Eliza (2015): *God and Mrs. Thatcher. The Battle for Britain's Soul*. Biteback Publishing.
Raban, Jonathan (1989): *God, Man & Mrs. Thatcher. A Critique of Mrs THATCHER'S Address to the General Assembly of the CHURCH of Scotland*. Chatto & Windus Ltd.

USKONNOTTOMAT VAPAUTTANEET ITSENSÄ KIRKON HIERARKIASTA

Ainakin meille 70- ja 80-luvuilla opiskelleille syötettiin kunnan rahoilla ja valtion määräyksestä koululaitoksen toimesta kristinuskon ajatuksia oikein voimalla joka viikko. Moniin meistä ajatukset eivät uponneet, vaan suorastaan kimposivat takaisin vastareaktion opettajia ja kirkkoa päin.

Jotkut olivat niin siistejä, että uskonnollinen liima ja tahna ei tarttunut edes pintaan. Se niin sanotusti valui pois kuin vesi hanhen selästä. Ulkoinen söpötyt tai saarnaaminen ei aiheuttanut pysyviä vaikutuksia. Ilman kirkon jäsenyyttä on pärjännyt paremmin. *Eroakirkosta.fi* helppotti eroamista.

Lopputuloksena noin 32 % Suomen väestöstä on irtaantunut kirkon ja pienien uskonnollisten yhdyskuntien holhouksesta. Ketjureaktion seurauksena enää 63 % on evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenenä, iso osa heistä on alaikäisiä. Nämä 32 % suomalaisista ovat vapautuneet uskontosidoksesta, eivätkä halua tunnustaa mitään uskontoa. Kyseessä ovat uskontojen suhteen vapaat ja itsenäiset kansalaiset. Monet ovat samalla edelläkävijöitä, järjen lähettiläitä, paremman tulevaisuuden rakentajia, humanisteja ja rauhaa sekä luontoa rakastavia maailmankansalaisia.

Toisaalta Suomen alueella asuvat ovat katsomuksellisessa mielessä aika samanlaisia. Elämäntavat eivät valtaosalla ole kovin erilaisia. Joskus voi olla tarve ryhmitellä ihmisjoukkoja suhteessa maailmankatsomuksiin. Mutta mikä ero on lopulta seurakuntiin kuuluvilla verrattuna liikunta-, retkeily- tai ampumaseuraan kuuluviin?

Uskonto, kirkot ja pappien seremoniat erottuvat siinä, että Ruotsin vallan ajoista uskonto on ollut hallinnon osa ja työkalu. Se on saanut paljon resursseja haltuunsa. Väestön kuuliaisuutta keisarille on mitattu uskonnon kautta ja tunnustuksilla.

Nykyuskovaiset ovat edellisten sukupolvien kasvattamia ja tietysti kirkon pyhäkoulujen ja rippikoulujen juntaamisen avittamina. Samaa tekivät itsenäisen Suomen opettajalaitoksen vanhoilliset opettajat. Monet ovat mukautuneet opetukseen ja muistavat jotain uskonnon opinkappaleita. Tässä suhteessa kirjavuus

on aivan hurjaa; käytännössä uskotaan, miten sattuu. Yksi syy tähän on tietysti alan aivan mahdollottoman sekava kirjallinen materiaali.

Kirkkolaitos on muodostunut hierarkiseksi ja mutkikkaaksi. Ensinnä historia valtiollisena hallintoelimenä. Uskonnon lähdemateriaalin sekavuudesta johtuen on tarvittu piispa- ja pappisportaan saamista opilliseen ruotuun. Pappien toivottiin ja toivotaan toistavan kirkon oppia, niin kuin Roomasta kerrottiin tai kuten arkkipiispat ovat sen ymmärtäneet. Tuomiokapitulit ja kirkon oma tuomiovalta ovat tässä avainasemassa.

Uskovaisuudesta irrottautuminen vaatii energiaa ja otollisia olosuhteita. Uskovainen ei helpolla pääse ulos uskonnon kuopasta. Monet alistuvat mielipideylivaltaan ja tekevät, kuten käsketään – kastattavat lapsensa ja panevat heidät rippikouluun ja konfirmaatioon, jotta saisivat kirkkohäät. Kirkkoherra on hänen paimensa. Kirkon normit ovat hänen normejaan. Joten: jäsenyys uskonnollisessa seurakunnassa on erilaista kuin jäsenyys yhdistyksissä.

Ev.lut. kirkon organisaatio on verrattavissa mutkikkudessaan valtiovalan organisaatioon. Arkkipiispalla ja piispoilla on omat hiippakuntansa ja tuomiokapitulinsa ja hommana valvoa kaikkia. Piispojen alapuolella on rovasti, kirkkoherrat, papit, lehtorit, seurakuntayhtymät ja vihdoin seurakunnat. Hierarkkisen organisaation alimmalla rapulla, pahnanhimmajaisena on verorasituksen alla syntinen seurakuntalainen. Toki hänelle tarjotaan julistusta ja paimenia hierarkian joka tasolta. ”Kirkkoherra on seurakuntalaisen paimen eikä tältä mitään puutu. Sietää kärsiä ja kilvoitella.”

Uskonnottomat, vapaa-ajattelijat ovat edellä kerrotusta vapaita ja itsenäisiä, vain julkisen vallan alla. Silti nyky-Suomessa heidänkin lapsensa voivat yhä joutua uskonnollisen manipulaation kohteiksi päiväkodeissa ja kouluissa. Niinpä vapaa-ajattelijain toimintaa tarvitaan lapsiin kohdistuvan kirkollisen lapsilähetystyön torjumiseksi. Onneksi rationaalisuus, itsenäisen järjen käyttö ovat voimistumassa. Sen puolesta toimimme.

Kari Ranta

ULKOISTETAAN HAUTAUSTOIMI KIRKOLTA

Arkuille ruumiineen ei ole kaikkialla säilytystilaa. Tilat ovat monessa paikassa kuolemasta ahtaat. Kirkko ei tiedä, mitä tehdä, vaikka sillä on hautaustoimialalla yksinoikeus. Se mahdollistaa kiinteistöillään vainajien ruumiiden muodonmuutoksen tuhaksi tai maaksi. Kun kuolemaa on paljon ja kirkkoon kuulutaan yhä vähemmän, hautaustoimi voisi siirtyä kirkolta toisaalle.

Valtiokin on ulkoistanut. Esimerkkinä on parhaillaan meneillään oleva *Digi- ja väestötietoviraston* (DVV:n) ”Omissa käsissä” -kampanja. Sillä halutaan toimintakyvyn heikentymisen varalta edunvalvontavaltakirja (valtuutus) jokaisen salkkuun.

Eikö hautaustoimen saralakin voitaisi toimia samoin ja ulkoistaa toimintaa yhtä ketterästi kuin monet julkisen vallan käyttäjät DVV:n holhoustoimen ohella jo tekevät? Näin kirkon tehtävät kevenisivät sen harjoittaman ”hautausholhouksen” lakatessa. Muutoksella hautausmyösi edullistuisi ja tavat monipuolistuisivat.

Ehdotus: Hautaustahto ja vakaumus kirjataan, ja asiakirja lisätään tahtojan ”salkkuun” ja vielä valtion tunnustuksettomana viranomaisena ylläpitämään luotettavaan paikkaan. Näin varmistettaisiin, että asiakirjaa sen antajan tahtona aikanaan kunnioitettaisiin sanataarkasti.

Nykyiset paperit hautaus-toiveineen eivät vaikuta riittävältä. Vainajan vakaumusta ei ehkä joka kerta tehokkaasti suojata, jos katsomus on eri kuin hautaustoimimonopolia harjoittavan kirkon.

Pirkko Pilvi
varatuomari

YHDENVERTAISUUDEN RIKKOMINEN MAKSOI 2500 EUROA

JORI MÄNTYSALO

Kauhajoen kunta maksoi 2500 euron korvauksen lukiolaiselle, koska oli rikkonut yhdenvertaisuutta. Lukiossa oli pidetty virrestä ja papin puheesta koostuva aamunavaus, jolle ei ollut vaihtoehtoja tilaisuutta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu oli selvästi lukiolaisen kannalla. Päätös linjaa sitä, mitä pidetään uskonnonharjoituksena, jollaiseen perustuslain mukaan ei saa velvoittaa.

Myös kuuntelu on uskonnonharjoitusta

Perustuslain mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan uskonnonharjoitukseen. Mitä on uskonnonharjoitus? Oikeusasiamies totesi jo 20 vuotta sitten, että jos varusmiehet ”sijoitusjärjestelyistään huolimatta edelleen ovat näkö- tai kuuloyhteydessä uskonnonharjoitustilaisuuteen, jää uskonnonvapauden toteutuminen ainoastaan näennäiseksi”, ja 15 vuotta sitten, ettei lukiolaista saa pakottaa joulukirkkoon. Perustuslakivaliokunta ei ole esittänyt näihin kritiikkiä.

Uskonnonharjoitusta ei siis ole vain polvistuminen ehtoollispyötyään, virsien laulaminen ja muu aktiivinen toiminta, vaan myös passiivinen paikalla oleminen. Asian pitäisi olla selvä, mutta koulun rehtori yritti väittää muuta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tyrmäsi väitteen:

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tekemässä selvityspyynnössä kuvatulla tavalla aamunavaukset ovat koostuneet virrestä tai muusta laulusta sekä papin saarnaa vastaavasta vahvasti uskonnollisesta kertomuksesta. Lisäksi aamunavauksissa on kehoitettu opiskelijoita osallistumaan seurakunnan toimin-

taan. Vaikka aamunavaukset eivät ole sisältäneet rukoilua tai muuta varsinaista uskonnon harjoittamista, niitä on pidettävä selvästi uskonnollisina ja uskontoon sitouttavina tapahtumina.

Uskonnotolle tulee olla vaihtoehto

Opetushallituksen vuonna 2018 antama ja 2021 tarkentama ohje on selkeä: Koululaisjumalanpalvelukset ja vastaavat koulussa ovat sallittuja, mutta eivät pakollisia. Jos sellaisia on, niille on oltava vaihtoehtoinen tilaisuus.

Vaihtoehtoisen tilaisuuden tulee olla tarjolla kaikille, sen sisällöstä pitää kertoa etukäteen ja tilaisuuden tulisi olla rinnasteinen esimerkiksi juhlavuodeltaan. Ohjetta rikottiin selvästi, valtuutetun viestin mukaan:

-- *Uskonnoillista aamunavauksista ei tiedotettu etukäteen eikä niiden rinnalla järjestetty kaikille sopivaa vaihtoehtoista toimintaa. Joinain kertoina opettaja tarjosi yhteydenottajalle mahdollisuuden poistua aamunavauksen ajaksi luokasta käytävälle. Aamunavaukset kuuluvat kuitenkin myös käytävään.*

Euroja korvauksena

Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi ”ehdottaa hyvitystä”, käytännössä anteeksi-pyyntöä ja raakaa rahaa. Tässä tapauksessa ehdotus oli 2500 euroa. Kunta piti tätä kohtuuttomana tapahtuneeseen suhteutettuna. Valtuutettu pysyi kannassaan ja kunta taipui. Kunnan taloudessa raha ei ole iso, mutta toivottavasti pelkkää huomautusta tehokkaampi muistuttaja vastaisen varalle.

Korvauksia on samalla tavoin annettu ainakin kaksi kertaa aiemminkin. Pari vuotta sitten päiväkotikatsot, ettei tilaisuus ole uskonnonharjoitusta, vaikka näytellyssä Raamatun koh-

tauksessa kerrottiin enkelin käskeneen kertomaan kaikille ilouutista Jeesuksen ylösnousemuksesta. Korvauksena vanhemmille maksettiin 1500 euroa. Minusta törkein on tapaus, jossa hätämajoitusta ostettiin uskontokunnalta, joka asetti ehdoksi osallistumisen hartautilaisuuteen. 4000 euron korvaus meni tuossa tapauksessa varmasti tarpeeseen.

Lopuksi

Negatiivinen uskonnonvapaus on vähän kuin naisten turvakodit: kummallekaan ei pitäisi olla tarvetta.

Jo nykyisellään päivittäiset ruokarukoukset katsotaan liian uskontoon sitouttavaksi. Siis koulussa saa mainostaa Jeesusta jonkin verran, mutta ei liikaa. Laillisuusvalvojat ovat useampaan kertaan todenneet, että parasta olisi luopua kokonaan koulujen jumalanpalveluksista samoin kuin ministeriön, tuomioistuimen ja vastaavien järjestämistä uskonnollisista tilaisuuksista.

Valitettavasti perustuslakivaliokunta on vetänyt tulkintaa taaksepäin ja todennut, ettei pidä uskonnon ja omantunnon vapauden kannalta ongelmallisina vuotuisia, esimerkiksi juhlapyhien viettoon liittyviä jumalanpalveluksia. Kauhajoen lukiossakin saadaan siis edelleen veisata toisinaan virsiä.

Opetushallituksen ohje selkeästi sanoo, että mitään uskonnollisia tilaisuuksia ei ole pakko järjestää. Tilanne on ollut tämä vuosituhannen vaihteesta, ja nimenomainen ”lupa” jättää kirkkokäynnit väliin on sekin yli viiden vuoden takaa. Kuitenkin ilmeisesti vain Joensuu on toistaiseksi nimenomaisesti linjannut, ettei päiväkodista mennä kirkkoon. Yksinkertaisin ratkaisu eli maallinen koulu kaikille ja hartaudet kouluajan jälkeen niihin haluaville odottaa vielä toteutumistaan.

MIKSEIVÄT JUUTALAISET KÄÄNTYNEET KRISTITYIKSI?

KOLUMNI

Jumalharhat

ROBERT BROTHERUS

VUOSIA sitten juttelin kolmen sepän patsaalla Luonnonlain puolueen edustajan kanssa. Hän kertoi, että yhteiskunnan ongelmat häviävät, kun saadaan 10 000 joogia meditoimaan ja että jotkut joogamestarit voivat lentää ilmojen halki kuin Supermies konsanaan. Oliko hän koskaan nähnyt tällaista Joogalentäjää? Ei. Tunsiko hän ketään, joka oli tällaisen nähnyt? Ei. Mutta hän oli vakuuttunut, että tällaisia joogalentäjiä on, koska oli lukenut eräästä kirjasta että joku toinen oli joskus sellaisen nähnyt.

Luonnonlain puolueen edustajaa on helppo pitää hieman hupsuna, mutta hänen luottamuksensa joogalentäjiin ei juuri eroa siitä, miten jotkut kristityt pitävät Jeesuksen ylönousemuksesta historiallisena tosiasiana Raamatun tarinoiden perusteella.

Aiheesta on kirjoitettu paljon kirjoja, kuten **Josh McDowellin** *Evidence for the Resurrection*. Raamatun ulkopuolissa historialliskirjoituksessa evidenssiä, todistusaineistoa on kylläkin mitättömän vähän ja Raamatun omat tarinat puolestaan epäluotettavaa propagandaa, koska kirjoittajien tarkoituksena on ollut uskonnon levitys. Historiallisen tekstianalyysin perusteella vaikuttaakin vahvasti siltä, että evankeliumien tarinat ylös nousseesta Jeesuksesta ovat jälkeinpäin lisättyjä. Varhaisimman Markuksen evankeliumin varhaisimmissa versioissa nuo tarinat puuttuvat kokonaan.

Suurempi ongelma on kuitenkin, että Jeesuksen lähellä pyöri aikoinaan paljon ihmisiä, jotka seurasivat hänen puheitaan ja toimiaan, mutta eivät alkaneet uskoa häneen Jumalan poika-

na tai edes aitona profeettana. Jos joku kristitty nykyään katsoo Jeesuksen jumalallisuudesta välittyneen 2000 vuoden päähän hyvää evidenssiä, niin kuinka paljon vahvempi todisteiden onkaan pitänyt olla Jeesuksen ympäristössä pyörineille aikalaisille?

Jeesuksen aikaisten juutalaisten henkinen kynnys pitää Jeesusta messiaana on täytynyt olla pieni: uskoivat-han he samaan Jumalaan ja samoihin profeettoihin kuin Jeesus ja odottivat kiihkeästi messiasta tulevaksi. He pystyivät aitiopaikalta seuraamaan Jeesuksen ominaisuuksia, puheita ja väitettyjä ihmetekoja sekä ylönousemusta. Ja silti 99.9% päätyi siihen, että Jeesus oli tavallinen kuolevainen ja teeskentelijä eikä juutalaisten messias saatikka Jumalan poika.

Jeesuksen on täytynyt olla kerrassaan epävakuuttava, kun juutalaisista niin pieni osa lähti häntä seuraamaan. Orastavan kristinuskon kasvualueetkin löytyivät lähinnä kauempaa Kreikasta ja Roomasta eikä Israelin alueelta. Uuden testamentin kirjatkin kirjoitettiin ensimmäisenä kreikkankielellä, vaikka Jeesus puhui Arameaa. Raamatun mukaan Jeesus itse kommentoi tätä ongelmaa sanomalla, että "kukaan ei ole profeetta omalla maallaan". Mutta miksi ei olisi? Tässä on jotain hyvin epäilyttävää ja selityksen makua. Paras tieto kenenkään aidosta olemuksesta on hänen lähipiirissään, lähikaupungissaan ja lähimaassaan. Kuuluisat tiedemiehet ja poliitikot ovat kuuluisia kotialueillaan.

Kun valtaosa Jeesuksen lähipiiristä päätyi pitämään häntä erehtyneenä tai huijarina, niin vielä vähemmän järkeä on nykyajan ihmisillä uskoa häneen. Mutta paradoksaalisesti uskovaisia kuitenkin riittää. Paradoksi selittyy sillä, että koukuttavat jeesustarinat ihmeineen, taivaslupauksineen ja moraalisine opetuksineen ovat värjäytyneet sitä enemmän sakealla fiktiolla

mitä kauemmas Jeesuksesta on men-ty ajassa ja paikassa.

Evidenssi, todistusaineisto ylluonnollisista asioista tuntuu aina olevan muutaman kuulopuheen ketjun takana. Joku on kuullut, että joku on luke-nut, että joku on kuullut, että joku len-si kuin Supermies tai heräsi kuolleista. Kuitenkin järkevä ihminen uskoo yli-luonnollisiin väitteisiin vain, kun tar-jolla on välittömät ja vahvat todisteet.

Taikurit näyttävät joka päivä, mi-ten yleisö tulee huijatuksi, vaikka nä-kee esityksen omilla silmillään. Miten paljon helpommin erehtyvät vanhoihin tarinoin kuulopuheiden perusteella uskovat! Juutalaiset jotka arvelivat, et-tä Jeesus ei ole messias, olivat fiksuja, he näkivät Jeesuksen bluffin. Jos Jee-sus olisi todellakin noussut kuolleista, ei tänä päivänä olisi juutalaisia, vaan he kaikki olisivat kristittyjä.

Pääsihteerin

PALSTA

ANTAKAA LASTEN TULLA TOLKULLISIKSI

TIMO KARJALAINEN

LAPSISSA on tulevaisuus, sanotaan. Millainen tämä tulevaisuus on meille ja ennenkaikkea lapsille itselleen, riippuu paljolti siitä, miten kasvatamme lapsemme. Terveet elintavat, liikunnallisuus ja sosiaaliset taidot ovat kaikki omalta osaltaan tärkeitä asioita omak-sua jo lapsuudessa aikuisiän hyvinvoinnin ja terveyden tueksi. Viime kädessä myös yhteiskunnan menestys perustuu yksilöiden hyvinvointiin.

Kaikkein tärkeintä olisi kuitenkin oppia ajattelemaan ja ymmärtämään maailmaa. Nimenomaisesti olisi kriit-tistä oppia, kuinka ajatella, eikä "mitä ajatella" eli että taottaisiin päähän tiettyjä ajatuksia. Vastaavasti myös maailman ymmärtämisestä tärkeää olisi sisäistää, miten maailmaa voi ymmärtää, eikä vain kokoelmaa vanhoja faktoja.

Uskonnoissa on iät ja ajat tiedetty, että lapsiin täytyy iskostaa uskonnol-linen ja taikauskoinen ajattelu jo var-haisella iällä, jotta uskomukset säilyvät aikuisiällä. Harva enää aikuisena opet-telisi lausumaan loitsuja ennen ruo-

kailua tai nukkumaanmenoa, ellei ole lapsesta urautunut tällaiseen tapaan. Tämän takia seurakunnissa suhteetto-man paljon panostetaan niin sanottuun "lapsi- ja nuorisotyöhön".

Rationaalisuus- ja tiedekasvatusta olisi hyvä tarjota lapsille ja nuoril-le tukemaan heidän ajattelunsa ja ym-märryksensä kehittymistä. Tässä on kuitenkin syytä varoa toistamasta us-konnollista indoktrinaatiota peilikuvana. Tiedekasvatusta ei ole hyvä toteut-taa niin, että sitä tehtäisiin leimallisesti vapaa-ajattelun tai edes uskonnotto-muuden lipun alla. Järjestölogoilla tai tunnusväreillä kuorutettu tiede-kasvatusta olisi "mitä"-ajattelun opet-tamista, joka ei ole oikeaa tieteellistä maailmankuvaa.

Jos ihminen kasvatetaan vain pitä-mään uskonnottomuutta oikeana kat-somuksena, ilman että tähän johtopää-tökseen olisi itse päätyneet loogisella päättelyllä kriittisesti tarkastelluista havainnoista, katsomuksella ei ole tu-kijalkaa. Tällöin ihminen on altis hurah-tamaan mihin tahansa vastaantulevaan huuhaahan, kun ei ole työkaluja, joilla koetella uusia näkemyksiä.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei-vätkö vapaa-ajattelijat voisi järjestää esimerkiksi tiedeleirejä lapsille ja nuorille. Se on vain tehtävä erityisesti ko-rostamatta järjestäjän nimeä, ja ilman että tapahtumassa tyrkytettäisiin jäse-nyyttä tai tarjottaisiin vapaa-ajattelua ainoana oikeana katsomuksena.

Esimerkiksi suosittu uskonnoista vapaat *Prometheus*-leirit, joiden tautajärjestössä *Vapaa-ajattelijain liitto* on mukana, ovat korostetun neutraaleja myös uskonnottomuuden suuntaan. Leirit tarjoavat nuorille nimenomaan mahdollisuuden keskustella asioista ja työstää omaa ajatteluaan vertaisryh-män kanssa, ei valmiita vastauksia.

Pitkien leirien ohella tiede- ja rationaalisuuskasvatusta voi-si toteuttaa pienempinä annoksina lyhyempinä pläjäyksinä, vaikkapa päi-väretkinä tiedekeskukseen, iltakerhoi-na tai viikonlopputapahtumina.

Peruskoulut ja toisen asteen oppilai-tokset kärsivät ikävästä resurssipulas-ta, vaikka opettajat mielellään toteut-taisivat monenlaista. Mistä löytyisi kipinä Prometheuksen liekin lietsomi-seen kunnan roihuksi?

ENBUSKE HOIDETTU –
RISTO K. JÄLJELLÄ?

- RISTO K. JÄRVINEN

HELI on sitkein uskovainen, jonka tunnen. Hän on kutsunut minut yökyläseuroihin Lapualle, savusaunaan Vantaan Kuusijärvelle ja puhujaksi tilaisuuteen *Merkillinen kuva Torinon kääriinassa - Ylösousemuksen historialliset todisteet*. Heli on äärimmäisen miellyttävä ihminen, joten kutsuista on ollut vaikea kieltäytyä olematta työkeä. Yökyläseuroista kieltäydyin liioitteleamalla työmäärää, jota piakkoin painoon lähtevä lehti vaatii. Saunaporukan mukaan lähtemisestä livahdin jo vähän työkeästi jättämällä vastaamatta kutsuun. Käärinliinatapahtumasta pääsin, kun ilmoitin rehellisesti, että en tunne asiaa niin hyvin, että sitä voisintulla edes vastustamaan.

Heli toimi kristillisen aikakauslehtien päätoimittajana. Hän on kuvaillut itseään kristityksi skeptikoksi ja humpuukikriittiseksi toimittajaksi. Itse olen ateistis skeptikko ja humpuukikriittinen toimittaja. Meissä on paljon samaa. Tutustuimme, kun Heli lähetti minulle kaupan siltien viestin, jossa kehui jotakin kirjoittamaani lehtijuttua.

Kun Helin lehti muutama vuosi sitten haki toimittajaa äitiysloman sijaiseksi, laitoin hakemuksen vetämään. Perustelin, että epäilevää Tuomastakin joukkoon tarvitaan. Pääsin jopa työhaastatteluun. Viikon päästä Heli soitti ja ilmoitti, että valinta ei tietenkään osunut minuun. Saman puhelun aikana hän myi minulle lehensä vuositilauksen. Peruin sen vaihtamalla seuraavalla viikolla lähettämällä sähköpostiviestin lehden sihteerille.

Tunnettu ateisti Tuomas Enbuske oli *Vapaa Ajattelijan* kansikuvapoika lehdessä 1/2010, jossa häntä haastatteli **Jussi K. Niemelä**. Kun Enbuske tänä vuonna kertoi *Kirkko ja kaupunki* -lehdessä 22.3. kasvaneensa uskoon, uskavaiset ottivat uutisesta tietysti kaiken

ilon irti. Pääsiäisyön messussa Enbuske jo saarnasi synnistä Mikaelinkirkossa Turussa. Toukokuussa hän keskusteli Kuopion piispan **Jari Jolkosen** kanssa *Kirkon juhlat* -tapahtumassa Tampereen tuomiokirkossa.

Heli, joka tässä vaiheessa oli siirtynyt kuuluisan Kosolan talon emännäksi Lapualle, juonsi Kirkon juhlat -tapahtumaan myös kuuluvan Jari Jolkosen ja professori **Miikka Ruokasen** keskustelun Tampereen Aleksanterin kirkossa. Hän kutsui Tuomaksen ja minut paikalle. Hän kertoi aikovansa esittää keskustelijoille kysymyksen: "Miksi Tuomas Enbuske lopulta tuli vastoin odotuksia uskoon, mutta Risto K. Järvinen ei millään, vaikka haluaisi?"

Kotimaa-lehden 17.5. mukaan Heli kysyi keskustelijoilta: "Osa ihmisistä kokee, että he eivät vaan pysty uskomaan. Mikä silloin neuvoksi?" Ruokanen toteasi, ettei usko perustu kokemuksille. Se ei ole vain tunnetta tai tahdon ratkaisua. Kun ihminen putoaa uskoon, häneltä riisutaan kokonaan älyllinen tai kokemuksellinen varmuus. "Kaikkein älykkäin asia ei ole atomin halkominen, vaan usko kolmiyhteiseen Jumalaan." Jolkonen vuorostaan sanoi, että luterilaisuudessa kannattaa omien tunteuksien sijasta keskittyä siihen, mikä on Jumalan työ.

Näin luin lehdestä. Enkä tullut hulla hurskaammaksi. Paikalle en päässyt, vaikka olin vähän niin lupailut, koska minulle tuli viime tingan este, keksitty työkeikka toisaalla.

Miksi kieltäydyin Helin kutsuista? Miksi kohtelen ystävääni kaltoin? Ehkä siksi, että hän haluaa minulle parasta, ja parasta mitä hän tietää, on usko Jeesukseen. Olen antanut Jumalalle mahdollisuuden aikanaan, mutta koputtavalle ei avattu, vaikka kaksi vuotta rystyset verillä uskon ovea hakkasin. Nykyään en halua tulla uskoon. Enkä voi. Ajattelen, että uskomisen on luonteenpiirre, jota minulle ei suotu. Olen uskonnon suhteen välinpitämätön.

Olen varma, että jalkani eivät koskaan ala täristä Valamon luostarin kirkossa eikä päässäni ala huipata, kun tuijottelen kullanhoitoisia seinä ja värikkäitä ikoneita, niin kuin kävi rokkari **Jouni Hynyselle Anna**-lehden 24.5. mukaan. Hynysen oli karattava ulos haukaamaan happea. "Silloin mietin, että hitto jos mie nyt pamahan uskoon!"

Siitä olen varma, että Heli yhä lähetelee kutsuja, vaikka huono ystävä hänelle olenkin. No, en ole varma. Uskon niin. Sillä Heli on sitkeä. Kun hän ilakoi Facessa Enbusken kasvamisesta uskoon, en voinut olla kommentoimatta: "Enbuske hoidettu. Meikä jäljellä?"

Esa Ylikoski

Ateistis skeptikko ja humpuukikriittinen toimittaja työssään rationalistien konferenssissa (ks. artikkeli sivulla 18).

TOIMITUS
Päätoimittaja
Esa Ylikoski
Toimitussihteeri
Risto K. Järvinen

Riku Bähr
Markku Järvenpää
Lila Lähde
Jori Mäntysalo
Yki Räikkälä.

Julkaisijat
Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on uskonnottomien edunvalvonta-, ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestö.

Kirjoittajien mielipiteet eivät välttämättä vastaa lehden tai julkaisijan kantaa.

Lehden tiedot
Painopaikka Grano Oy
Lehti 2/2024
Painos 2300 kpl
ISSN 0355-8703
ISSN 2242-8992
Ilmestyy 4 numeroa vuodessa

TOIMITUS

Päätoimittaja
Esa Ylikoski

Toimitussihteeri
Risto K. Järvinen

Riku Bähr
Markku Järvenpää
Lila Lähde
Jori Mäntysalo
Yki Räikkälä.

Taitto
Tampereen seudun
Työllistämisyhdistys Etappi ry

Kirjoittajalle, lukijalle
Kirjoitukset, mielipiteet, aihetoivotukset ja kommentit toimituskunnalle alla olevaan osoitteeseen. Mahdollisista kirjoituspalkkioista sovittava ennakolta.

Toimitus varaa oikeuden muokata ja lyhentää tekstejä.

Yhteydenotot
toimitusneuvosto@vapaa-ajattelijat.fi
050 468 5332

TILAUKSET, ILMOITUKSET,
OSOITTEENMUUTOKSET

Tilaushinta 30 €/vuosi
Ilmoitukset koko sivu 500 €
1/2 sivua 250 €
1/4 sivua 125 €
1/8 sivua 75 €

Tilaukset, ilmoitukset ja tilaajien osoitteenmuutokset osoitteeseen:

Vapaa-ajattelijain Liitto ry
Neljäs linja 1
00530 Helsinki

val@vapaa-ajattelijat.fi
050 468 5332

Jäsenyhdistysten henkilöjäsenet ilmoittavat osoitteenmuutokset ja muut jäsenasiat omalle yhdistykselleen.

Seuraava numero
Ilmestyy syyskuussa 2024.
Aineisto 30.7. mennessä osoitteeseen toimitusneuvosto@vapaa-ajattelijat.fi

VAPAA AJATTELIJA
Nettilehti vapaa-ajattelijat.fi/va-lehti
Arkisto vapaa-ajattelijat.fi/lehden-arkisto

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY
FRITÄNKARNAS FÖRBUND RF

Liittohallitus

Jori Mäntysalo, puheenjohtaja (Tampereen VA)
Tanja Laine, varapuheenjohtaja (Satakunnan VA)
Timo Karjalainen, pääsihteeri (Oulunseudun VA)
Ritva Ahonen (Turun VA)
Mila Palmia (Lahden VA)
Venla Parantaja (Pohjanmaan VA)
Risto Puumalainen (Keski-Suomen VA)
Liisa Taskinen (Kotkan VA)
Esa Ylikoski (Helsingin seudun VA)

Varajäseninä

1. Tomi Pinomäki (Etelä-Karjalan VA)
2. Jape Lovén (Helsingin VA)
3. Yki Räikkälä (Satakunnan VA)
4. Riku Bähr (Tampereen VA)

Liike- ja yhteisötunnus 0221208-2
Yhdistysrekisterinumero 38101

Tilinumero FI14 5542 2320 3638 64
BIC OKOYFIHH

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
vapaa-ajattelijat.fi
val@vapaa-ajattelijat.fi
050 590 3763 (pääsihteeri)
050 413 4013 (puheenjohtaja)

LIITY JÄSENEKSI

Nettilomakkeen vapaa-ajattelijat.fi/liity-jaseneksi tiedot ohjautuvat valitsemaasi yhdistykseen. Jäsenhakemuksen voi lähettää myös yhdistyksen sähköpostiin tai toimihenkilöille.

LAHJOITUKSET LIITON TAI YHDISTYSTEN PANKKILEILLE

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITON TAVOITTEET JA STRATEGIA 2023-2026

on julkaistu liiton nettisivuilla
vapaa-ajattelijat.fi/blog/liiton-tavoitteet-ja-strategia-2023-26

Vapaa Ajattelijain liiton jäsenyhdistykset

FORSSAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puh. 044 592 0210
vapaa-ajattelijat.fi/forssa
forssa@vapaa-ajattelijat.fi

HELSINGIN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Esa Ylikoski
Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puh. 050 468 5332
vapaa-ajattelijat.fi/helsinki
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi

JOENSUUN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ari Sulopuisto
Karhantie 27, 80230 JOENSUU
puh. 040 5713 989
vapaa-ajattelijat.fi/joensuu
joensuu@vapaa-ajattelijat.fi

KAINUUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Aki Räisänen
Sudenpolku 6 D 20, 87300 KAJAANI
puh. 050-5948501
kainuu@vapaa-ajattelijat.fi

KEMIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puh. 040 5572215
keminvapaa-ajattelijat.blogspot.fi
kemi@vapaa-ajattelijat.fi

KESKI-SUOMEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Päivi Kovanen
vapaa-ajattelijat.fi/ks
Facebook
ks@vapaa-ajattelijat.fi

KESKI-UUDENMAAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Kari Ranta
Pietaryrintie 8, 04300 TUUSULA
puh. 045 121 1717
vapaa-ajattelijat.fi/keski-uusimaa
keski-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

KOTKAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ulla-Maija Eerola
Munsaarentie 70, 48300 KOTKA
Puh. 0440-183966
vapaa-ajattelijat.fi/kotka
kotka@vapaa-ajattelijat.fi

KOUVOLAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

c/o Kotkan vapaa-ajattelijat
Ulla-Maija Eerola
Munsaarentie 70, 48300 KOTKA
Puh. 0440-183966
vapaa-ajattelijat.fi/kouvola
kouvola@vapaa-ajattelijat.fi

LAHDEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Saimaankatu 3-5 B 34, 15140 LAHTI
vapaa-ajattelijat.fi/lahti
lahti@vapaa-ajattelijat.fi

LUOTEIS-LAPIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Reijo Raappana
Raappanantie 7, 95830 VAATTOJÄRVI
puh. 040-823 6342
luoteis-lappi@vapaa-ajattelijat.fi

NOKIAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Raili Ala-Kivimäki
Poutuntie 10 A 3, 37100 NOKIA
vapaa-ajattelijat.fi/nokia
nokia@vapaa-ajattelijat.fi

OULUN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Timo Karjalainen
tok@penguincave.org
050 590 3763
Kastellinkaari 22, 90230 OULU
vapaa-ajattelijat.fi/oulu
oulu@vapaa-ajattelijat.fi

POHJANMAAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Venla Parantaja
Manttaalikatu 2 H 67, 60320 SEINÄJOKI
pohjanmaa@vapaa-ajattelijat.fi
vapaa-ajattelijat.fi/pohjanmaa

SATAKUNNAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Jukka Kim
Tarhatie 2 as. 6, 29250 NAKKILA
puh. 046 811 9074
vapaa-ajattelijat.fi/satakunta
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi

TAMPEREEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Yliopistonkatu 58 B (6. kerros), 33100 TAMPERE
vapaa-ajattelijat.fi/tampere
tampere@vapaa-ajattelijat.fi

TURUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ritva Ahonen
Isometsäntie 73, 21570 SAUVO
puh. 045 133 6476
puheenjohtaja.turku@vapaa-ajattelijat.fi
vapaa-ajattelijat.fi/turku

UUSI JULKAISU
VAPAA-AJATTELIJOILTA

Vapaa-ajattelijain liitto on julkaissut uuden 12-sivuinen oppimateriaalin. Se kertoo

1. vuodenkierron juhlien vietosta uskonnottomissa perheissä ilman uskonnollista sisältöä. Joulun ja pääsiäisen ajan lisäksi kerrotaan muistakin vuodenkierron juhlista ja vapaapäivistä.
2. elämän käännekohtien juhlistamisesta; nimenantjuhlrat eli nimiäiset, aikuistumisen juhlistaminen, seksi ja seurustelu, avoliiton ja yhteen muuttamisen juhlistaminen sekä häjjuhlrat. Iloisten juhlien lisäksi käsitellään saattohoitoa ja kuolemaa sekä varsin laajasti hautajaisten ja hautaamisen erilaisia toteuttamistapoja.

Aineisto on saatavissa painotuotteena oppilaitoksiin ja järjestöihin. Oppimateriaali on julkaistu myös netissä.

Tilaa maksutta käyttöön!

Tätä oppimateriaalia voi tilata maksutta suoraan julkaisijalta.

Pienemmät määrät (max 5 kpl) oppilaitoksiin saa kätevästi tilattua Subjectaid-palvelun kautta.

Isommat määrät, jos esim. haluat koko luokkasetin 30-36 kpl tai useamman, taikka jaettavaksi järjestöjen kokouksiin ja seminaareihin saat sähköpostilla julkaisijalta:

val@vapaa-ajattelijat.fi

Tilausmäärä Subjectaidin kautta on rajattu viiteen kappaleeseen, koska isompien määrien lähettäminen postipakettina on julkaisijalle huomattavasti edullisempaa. Opintoaineistoa voi luonnollisesti hyödyntää myös netissä tai omina tulosteina.

- Nettiversio: vapaa-ajattelijat.fi/wp-content/uploads/2024/01/Uskonnoton-tapakulttuuri-suomessa-web.pdf
- Tulostettava versio: vapaa-ajattelijat.fi/wp-content/uploads/2024/01/Uskonnoton-tapakulttuuri-suomessa-tulostettava.pdf

Opintoaineiston tekstistä vastaa Vapaa-ajattelijain liiton työryhmä ja ulkoasusta Riku Bähr